

NEWSLETTER

Εργαστήριο Μελέτης για τη Διαφάνεια,
τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

7

ΑΠΡΙΛΙΟΣ – ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

Περιεχόμενα τεύχους

I. Σημείωμα της συντακτικής ομάδας

II. Δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. [Έναρξη λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας από την 1η Ιουνίου](#)
2. [Παρουσίαση νέας στρατηγικής της Επιτροπής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, την εξάρθρωση των εγκληματικών επιχειρηματικών μοντέλων, την προστασία και την ενδυνάμωση των θυμάτων](#)
3. Διαδικασίες ελέγχου ενσωμάτωσης του ενωσιακού δικαίου
 - 3.1. [Παραπομπή από την Επιτροπή του Λουξεμβούργου στο Δικαστήριο επειδή δεν μετέφερε τους κανόνες της ΕΕ για την κατάσχεση των κερδών από εγκληματικές δραστηριότητες](#)
 - 3.2 [Κίνηση διαδικασίας επί παραβάσει από την Επιτροπή κατά πέντε κρατών μελών της ΕΕ για πλημμελή ή εσφαλμένη μεταφορά της απόφασης-πλασιού για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών στο εθνικό δίκαιο](#)
 - 3.3. [Αποστολή προειδοποιητικής επιστολής στην Ουγγαρία, τις Κάτω Χώρες και την Πολωνία σχετικά με την ολοκλήρωση της μεταφοράς στο εθνικό τους δίκαιο της 5ης οδηγίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες](#)

III. Εθνικές δράσεις

1. Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

1.1. [ΑΠΟΦΑΣΗ 25/2021 – 10 Ιουνίου 2021](#)

IV. Ενδιαφέρουσες νομολογιακές θέσεις

1. Εθνικά Δικαστήρια

1.1. [Γνωμοδότηση Εισαγγελίας ΑΠ 14/2021 \(19.4.2021\) – Θέμα: Διατάξεις άρθρων 261§1 εδ. πρώτο και 262§4 ΚΠΔ](#)

2. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.1. [ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ \(πέμπτο τμήμα\) της 20ης Απριλίου 2021 – Προδικαστική παραπομπή – Άρθρο 2 ΣΕΕ – Αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Κράτος δικαίου – Άρθρο 49 ΣΕΕ – Προσχώρηση στην Ένωση – Μη αποδυνάμωση του επιπέδου προστασίας των αξιών της Ένωσης – Αποτελεσματική δικαστική προστασία – Άρθρο 19 ΣΕΕ – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Πεδίο εφαρμογής – Ανεξαρτησία των δικαστών κράτους μέλους – Διαδικασία διορισμού – Εξουσία του Πρωθυπουργού – Συμμετοχή της Επιτροπής Δικαστικών Διορισμών](#)

2.2. [Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα Manuel Campos Sánchez-Bordona – Υπόθεση C-66/20 – Οδηγία 2014/41/ΕΕ – Έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας από διοικητική αρχή ορισθείσα ως εισαγγελική αρχή σε φορολογικά αδικήματα](#)

3. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

3.1. [Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την καταδίκη ενός μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος που αποκάλυψε φορολογικά έγγραφα – Απόφαση Halet κατά Λουξεμβούργου \(21884/18\)](#)

3.2. [Το ΕΔΔΑ έκρινε νόμιμο το τεκμήριο ότι ο διευθυντής μίας εταιρείας ευθύνεται για την παράλειψη εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεών της – Απόφαση Busuttill κατά Μάλτας της 3.6.2021 \(48431/18\)](#)

V. Δράσεις του Εργαστηρίου Μελέτης για τη Διαφάνεια, τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα

1. Υλοποιημένες δράσεις

1.1. [Διαδικτυακή Επιστημονική Εκδήλωση](#)

1.2. [5ο Θερινό Σχολείο ΕΜΔΔΟΕ](#)

VI. Δράσεις συνεργαζόμενων φορέων: Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς – Αρθρογραφία

[Αντώνης Μπαλτάς «Σκέψεις για το ενδεχόμενο καταβολής αμοιβής σε πρόσωπα που προβαίνουν σε αναφορές παρανόμων πράξεων χάριν του δημοσίου συμφέροντος \(‘whistleblowers’\)](#)»

VII. Εκδόσεις του Εργαστηρίου Μελέτης για τη Διαφάνεια, τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα

[Νέα κυκλοφορία & Σειρές](#)

I. Σημείωμα της συντακτικής ομάδας

Αγαπητοί αναγνώστες,

Στο τεύχος Απριλίου – Ιουνίου 2021 μπορείτε να διαβάσετε μεταξύ άλλων για την έναρξη λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας από την 1η Ιουνίου 2021, τη νέα στρατηγική της Επιτροπής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της οργανωμένης εγκληματικότητας, τη γνωμοδότηση της Εισαγγελίας ΑΠ ως προς την εφαρμογή των άρθρων 261§1α και 262§4 ΚΠΔ επί ανακριτικών διατάξεων δέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών τηρουμένων σε Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα για δέσμευση και απαγόρευση κίνησης αυτών, την απόφαση του ΔΕΕ για το κράτος δικαίου στην Ένωση και την ανεξαρτησία εθνικών δικαστών και αποφάσεις του ΕΔΔΑ σε φορολογικές υποθέσεις.

Σας ευχόμαστε καλή ανάγνωση!

Η συντακτική ομάδα

II. Δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Έναρξη λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας από την 1η Ιουνίου

Η αντιπρόεδρος της Επιτροπής και αρμόδια για θέματα αξιών και διαφάνειας, Βιέρα Γιούροβα, δήλωσε: «Βρισκόμαστε πλέον στην τελική ευθεία: Είμαστε έτοιμοι να εγκαινιάσουμε την πρώτη ανεξάρτητη Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η οποία θα διερευνά και θα διώκει εγκλήματα εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ. Από την 1η Ιουνίου, οι Ευρωπαίοι εισαγγελείς, υπό τη στιβαρή ηγεσία της κ. Λάουρα Κέβεσι, θα καταπολεμούν το έγκλημα και θα διασφαλίζουν ότι δεν θα χάνεται ούτε ένα ευρώ λόγω διαφθοράς ή απάτης».

Ο επίτροπος Δικαιοσύνης, Ντιντιέ Ρεντέρς, δήλωσε: «Η έναρξη λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας θα ανοίξει μια νέα φάση στην ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η βασική αποστολή αυτού του ευρωπαϊκού οργάνου είναι η προστασία των ενωσιακών κονδυλίων από εγκληματίες προς το κοινό συμφέρον των πολιτών μας. Θα παρακολουθεί την εφαρμογή του προγράμματος NextGenerationEU, επαγρυπνώντας προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα κονδύλια θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για να βοηθήσουν τις οικονομίες μας να ανακάμψουν από την κρίση».

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η οποία ιδρύθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1939 της 12ης Οκτωβρίου 2017 και χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, είναι η πρώτη υπερεθνική εισαγγελία που είναι υπεύθυνη για ποινικές έρευνες και διώξεις. Στην τρέχουσα σύνθεσή της, 22 κράτη μέλη της ΕΕ συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, με επικεφαλής την κ. Λάουρα Κοντρούτσα Κέβεσι, την Ευρωπαϊά γενική εισαγγελέα, διαθέτει κεντρικό γραφείο στο Λουξεμβούργο και αποτελείται από έναν Ευρωπαίο Εισαγγελέα ανά συμμετέχον κράτος μέλος, καθώς και από λοιπό προσωπικό. Επιπλέον, οι Ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς που βρίσκονται στα κράτη μέλη αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ανεξάρτητου φορέα.

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι υπεύθυνη να διεξάγει ποινικές έρευνες και διώξεις για εγκλήματα εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ. Είναι η πρώτη υπερεθνική εισαγγελία. Διερευνά και διώκει τα ακόλουθα εγκλήματα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ:

- απάτη όσον αφορά τις δαπάνες και τα έσοδα·
- απάτη όσον αφορά τον ΦΠΑ (αν αφορά δύο ή περισσότερα κράτη μέλη και ποσό τουλάχιστον 10 εκατ. ευρώ)·
- νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες όσον αφορά περιουσιακά στοιχεία που προέρχονται από απάτη εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ·
- ενεργητική και παθητική δωροδοκία ή υπεξαίρεση·
- συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, αν οι δραστηριότητές της επικεντρώνονται στη διάπραξη εγκλημάτων εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ·
- κάθε άλλη παράνομη δραστηριότητα «άρρηκτα συνδεδεμένη» με αξιόποινη πράξη εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα διεξάγει τις έρευνες και τις διώξεις της με πλήρη ανεξαρτησία από την Επιτροπή, από τα άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της ΕΕ, καθώς και από τα κράτη μέλη. Θα λειτουργεί συμπληρωματικά και θα συνεργάζεται με άλλα όργανα και οργανισμούς της ΕΕ, όπως την OLAF, την Eurojust και την Ευρωπόλ, καθώς και με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αναμένεται τελικά να διερευνά περίπου 3.000 υποθέσεις ετησίως.

Πηγή: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_2591

2. Παρουσίαση νέας στρατηγικής της Επιτροπής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, την εξάρθρωση των εγκληματικών επιχειρηματικών μοντέλων, την προστασία και την ενδυνάμωση των θυμάτων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια νέα στρατηγική για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων για (2021-2025), η οποία εστιάζεται στην πρόληψη του εγκλήματος, στην προσαγωγή των διακινητών στη δικαιοσύνη και στην προστασία και ενδυνάμωση των θυμάτων. Κατά την περίοδο 2017–2018 υπήρξαν περισσότερα από 14.000 καταγεγραμμένα θύματα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε παγκόσμιο επίπεδο εκτιμάται ότι τα κέρδη των διακινητών ανέρχονται σε 29,4 δισεκατομμύρια ευρώ μέσα σε ένα μόνο έτος. Καθώς η ζήτηση για εκμετάλλευση ανθρώπων αναμένεται να συνεχιστεί, καθώς οι διακινητές μεταφέρουν τις δραστηριότητές τους στο διαδίκτυο και η πανδημία ενδέχεται να διαμορφώσει συνθήκες που να ευνοούν την αύξηση της εκμετάλλευσης, η σημερινή στρατηγική παρουσιάζει τα μέτρα που θα επιτρέψουν στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της να εξακολουθήσουν να ενισχύουν την αντίδρασή τους.

Ο κ. Μαργαρίτης Σχοινάς, αντιπρόεδρος για την Προώθηση του Ευρωπαϊκού Τρόπου Ζωής μας, δήλωσε σχετικά: «*Η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί μέρος των εργασιών μας για την οικοδόμηση μιας Ευρώπης που προστατεύει τους πολίτες. Οι διακινητές εκμεταλλεύονται τα τρωτά σημεία των ανθρώπων. Με τη στρατηγική που παρουσιάζουμε σήμερα υιοθετούμε μια προσέγγιση τριών επιπέδων, χρησιμοποιώντας, σε συνδυασμό, τη νομοθεσία, την πολιτική και την επιχειρησιακή υποστήριξη και χρηματοδότηση για τη μείωση της ζήτησης, την εξάρθρωση των εγκληματικών δραστηριοτήτων και την ενδυνάμωση των θυμάτων του αποτρόπαιου αυτού εγκλήματος*».

Η κ. Άλβα Γιούανσον, επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων δήλωσε: «*Η εμπορία ανθρώπων είναι έγκλημα που δεν θα πρέπει να έχει θέση στις κοινωνίες μας. Και όμως, οι εγκληματίες εξακολουθούν να διακινούν τα θύματα, κυρίως γυναίκες και παιδιά, με κύριο στόχο τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Είναι χρέος μας προς τα θύματα να τα προστατεύσουμε, και πρέπει να παραπέμπουμε στη δικαιοσύνη τους δράστες που μεταχειρίζονται ανθρώπινα όντα ως εμπορεύματα. Θα εξετάσουμε τους ισχύοντες κανόνες για να ελέγξουμε αν εξακολουθούν να είναι κατάλληλοι για την επίτευξη των στόχων που εξυπηρετούν, και θα αξιολογήσουμε το ενδεχόμενο ποινικοποίησης της χρήσης υπηρεσιών που προέρχονται από την εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων».*

Η στρατηγική βασίζεται στο ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο και πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, το οποίο έχει ως βάση την οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τα κράτη μέλη στην ενσωμάτωση και εφαρμογή της οδηγίας και, αν κριθεί αναγκαίο, θα προτείνει αναθεωρήσεις για να διασφαλίσει ότι η οδηγία είναι κατάλληλη για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Ο συντονιστής δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει βασικό ρόλο στην υλοποίηση αυτής της στρατηγικής.

Επιπλέον, η στρατηγική επικεντρώνεται στα εξής σημεία:

- **Μείωση της ζήτησης που ευνοεί την εμπορία ανθρώπων.** Η Επιτροπή θα αξιολογήσει το ενδεχόμενο θέσπισης ελάχιστων κανόνων σε επίπεδο ΕΕ για την ποινικοποίηση της χρήσης των υπηρεσιών που προέρχονται από την εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και θα οργανώσει, από κοινού με τις εθνικές αρχές και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, εκστρατεία πρόληψης που θα επικεντρώνεται στους τομείς υψηλού κινδύνου. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης το ενδεχόμενο ισχυροποίησης της οδηγίας για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών και θα προτείνει νομοθεσία σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση με στόχο να διευκρινίσει τις ευθύνες των εταιρειών και θα παράσχει καθοδήγηση σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια για να συμβάλει στην πρόληψη της καταναγκαστικής εργασίας.
- **Εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των διακινητών, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός διαδικτύου:** Η Επιτροπή θα διεξαγάγει διάλογο με εταιρείες παροχής υπηρεσιών διαδικτύου και εταιρείες τεχνολογίας με στόχο τη μείωση της χρήσης διαδικτυακών πλατφορμών για την προσέλκυση και την εκμετάλλευση των θυμάτων. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τη συστηματική κατάρτιση των επαγγελματιών του τομέα της επιβολής της νομοθεσίας και του δικαστικού κλάδου σχετικά με την ανίχνευση και την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.

- **Προστασία, υποστήριξη και ενδυνάμωση των θυμάτων με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες και τα παιδιά:** Στόχος της στρατηγικής είναι να βελτιώσει τον έγκαιρο εντοπισμό των θυμάτων και την παραπομπή τους για να λάβουν περαιτέρω υποστήριξη και προστασία, να διευκολύνει την επανένταξη των θυμάτων και να ενισχύσει τα προγράμματα που στοχεύουν στην ενδυνάμωσή τους. Επίσης, η Επιτροπή θα χρηματοδοτήσει την ειδική ανά φύλο κατάρτιση καθώς και την κατάρτιση που εστιάζεται ιδιαίτερα στα παιδιά για να βοηθήσει την αστυνομία, τους κοινωνικούς λειτουργούς, τους συνοριοφύλακες ή το υγειονομικό προσωπικό να εντοπίζουν τα θύματα.
- **Προώθηση της διεθνούς συνεργασίας:** Καθώς περισσότερα από το ήμισυ των θυμάτων που εντοπίζονται στην ΕΕ είναι πολίτες τρίτων χωρών, η συνεργασία με διεθνείς εταίρους είναι καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων. Η ΕΕ θα αξιοποιήσει ένα φάσμα εργαλείων εξωτερικής πολιτικής και την επιχειρησιακή συνεργασία για να συμβάλει στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στις χώρες καταγωγής και διέλευσης, μεταξύ άλλων μέσω διαλόγων που επικεντρώνονται ειδικά στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ασφάλεια, καθώς και μέσω ενισχυμένης συνεργασίας με το Συμβούλιο της Ευρώπης και τακτικής και στοχευμένης επικοινωνίας, δράσης και ανταλλαγής πληροφοριών με τις αντιπροσωπίες της ΕΕ στις χώρες εταίρους. Το επικείμενο σχέδιο δράσης κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών θα συμβάλει επίσης στην εξάρθρωση των δραστηριοτήτων των διακινητών όσον αφορά τη μεταφορά των θυμάτων για εκμετάλλευση στην Ευρώπη.

Να υπενθυμιστεί ότι η εμπορία ανθρώπων εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρή απειλή στην ΕΕ παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια. Τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες και κορίτσια που διακινούνται με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Η τρίτη έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, η οποία δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2020, παρέχει τεκμηριωμένη επισκόπηση της προόδου που έχει συντελεστεί, παρουσιάζει τις μορφές του φαινομένου, τις προκλήσεις και τα βασικά ζητήματα που αφορούν την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ.

Καθώς η εμπορία ανθρώπων συχνά εκτελείται από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, η στρατηγική για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων συνδέεται στενά με τη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος η οποία παρουσιάζεται επίσης σήμερα. Η προστασία της κοινωνίας από το οργανωμένο έγκλημα, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων, αποτελεί προτεραιότητα στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας.

Στο νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο επισημαίνεται επίσης η σημασία του έγκαιρου εντοπισμού των πιθανών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων από χώρες εκτός της ΕΕ.

Πηγή: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_1663

3. Διαδικασίες ελέγχου ενσωμάτωσης του ενωσιακού δικαίου

3.1. Παραπομπή από την Επιτροπή του Λουξεμβούργου στο Δικαστήριο επειδή δεν μετέφερε τους κανόνες της ΕΕ για την κατάσχεση των κερδών από εγκληματικές δραστηριότητες

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να παραπέμψει το Λουξεμβούργο στο ΔΕΕ και να ζητήσει από αυτό να διατάξει την επιβολή οικονομικών κυρώσεων επειδή δεν κοινοποίησε όλα τα εθνικά μέτρα που είναι αναγκαία για τη μεταφορά των κανόνων της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση προϊόντων εγκλήματος.

Οι κανόνες αυτοί διευκολύνουν τις αρχές των κρατών μελών να ανακτήσουν τα κέρδη των εγκληματιών από το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα. Η κατάσχεση και η δήμευση εσόδων και περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται μέσω ποινικού αδικήματος στερεί από τους εγκληματίες τα παράνομα αποκτηθέντα περιουσιακά τους στοιχεία. Είναι ένα κρίσιμο εργαλείο για τον εντοπισμό και αντιμετώπιση των επιχειρηματικών μοντέλων των εγκληματιών και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Είναι επίσης ένας τρόπος να σταματήσει το ξέπλυμα και την επανεπενδύσεις των προϊόντων εγκλήματος σε νόμιμες ή παράνομες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Βοηθά στην προστασία της οικονομίας από εγκληματικές ενέργειες και διαφθορά και επιστρέφει κέρδη από εγκληματικές δραστηριότητες στις δημόσιες αρχές που παρέχουν υπηρεσίες στους πολίτες. Η οδηγία θεσπίζει επίσης ειδικές διασφαλίσεις και ένδικα μέσα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των θιγόμενων προσώπων.

Τα κράτη μέλη κλήθηκαν να μεταφέρουν την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τις 4 Οκτωβρίου 2016. Η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία κατά του Λουξεμβούργου τον Νοέμβριο του 2016 και απέστειλε αιτιολογημένη γνώμη τον Μάρτιο του 2019. Μέχρι και τον Ιούνιο του 2019 το Λουξεμβούργο δεν κοινοποίησε μέτρα ενσωμάτωσης.

Το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες απειλές για την ασφάλεια της ΕΕ. Σήμερα μόνο το 2% περίπου των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεσμεύθηκε και το 1% κατασχέθηκε στην ΕΕ. Επομένως, οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος μπορούν συχνά να διατηρούν τα παράνομα αποκτηθέντα κέρδη τους και να τα επενδύουν στην επέκταση της εγκληματικής δράσης τους και στη διείσδυση στη νόμιμη οικονομία. Η δέσμευση και η δήμευση εγκληματικών περιουσιακών στοιχείων είναι καίριας σημασίας για να διασφαλιστεί ότι το έγκλημα δεν θα αποδώσει.

Παραλείποντας να θεσπίσει όλες τις νομοθετικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για τη συμμόρφωση με την οδηγία 2014/42/ΕΕ ή, σε κάθε περίπτωση, επειδή δεν κοινοποίησε τις διατάξεις αυτές στην Επιτροπή, το Λουξεμβούργο παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 12 της οδηγίας. Σύμφωνα με το άρθρο 260§3 ΣΛΕΕ, εάν ένα κράτος μέλος δεν μεταφέρει οδηγία εντός της απαιτούμενης προθεσμίας, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο να επιβάλει οικονομικές κυρώσεις λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα της παράβασης, τη διάρκεια της παράβασης, τον ειδικό συντελεστή "n" (ο οποίος ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών και λαμβάνει υπόψη το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε εκατομμύρια ευρώ και τον αριθμό των εδρών του οικείου κράτους μέλους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο). Οι οικονομικές κυρώσεις που προτείνει η Επιτροπή στην προκειμένη περίπτωση συνίστανται σε ημερήσια χρηματική ποινή (για την επιβολή κυρώσεων για τη συνέχιση της παράβασης μετά την απόφαση του Δικαστηρίου).

Πηγή:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1643

3.2 Κίνηση διαδικασίας επί παραβάσει από την Επιτροπή κατά πέντε κρατών μελών της ΕΕ για πλημμελή ή εσφαλμένη μεταφορά της απόφασης-πλασιού για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών στο εθνικό δίκαιο

Η Επιτροπή αποφάσισε να αποστείλει προειδοποιητική επιστολή στο Βέλγιο, στην Ελλάδα, στις Κάτω Χώρες, στην Ουγγαρία και στην Ισπανία, επειδή δεν ολοκλήρωσαν τη μεταφορά στο εθνικό τους δίκαιο της απόφασης-πλασιού για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών ((2002/584/ΔΕΥ)).

Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης προβλέπει απλουστευμένες διασυνοριακές δικαστικές διαδικασίες παράδοσης: εάν ένας δικαστής οποιουδήποτε κράτους εκδώσει ένταλμα σύλληψης και κράτησης υπόπτου για τη διάπραξη σοβαρού εγκλήματος, το εν λόγω ένταλμα ισχύει σε ολόκληρο το έδαφος της ΕΕ. Το ένταλμα, που ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2004, αντικατέστησε τις χρονοβόρες διαδικασίες έκδοσης που ίσχυαν μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Για να διασφαλιστεί η ορθή λειτουργία του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, είναι σημαντικό όλα τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν πλήρως και ορθά το σύνολο των διατάξεων της απόφασης-πλασιού στο εθνικό τους δίκαιο. Μετά την ολοκλήρωση της ανάλυσής της σχετικά με τη μεταφορά της απόφασης-πλασιού στο εθνικό δίκαιο του Βελγίου, της Ελλάδας, των Κάτω Χωρών, της Ουγγαρίας και της Ισπανίας, η Επιτροπή επισήμανε αρκετά ζητήματα συμμόρφωσης. Τα ζητήματα αυτά αφορούν τη μη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο ή τη μη συμμόρφωση ορισμένων άρθρων, ιδίως την εσφαλμένη μεταφορά λόγω μη εκτέλεσης.

Τα πέντε κράτη μέλη έχουν πλέον προθεσμία δύο μηνών για να διευκρινίσουν τα μέτρα που έλαβαν προκειμένου να εξασφαλίσουν την ορθή και πλήρη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της απόφασης-πλασιού για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Διαφορετικά, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να αποστείλει στα εν λόγω κράτη μέλη αιτιολογημένη γνώμη. Η Επιτροπή απέστειλε προειδοποιητικές επιστολές σχετικά με την εν λόγω πράξη στην Αυστρία, στην Τσεχία, στην Εσθονία, στην Ιρλανδία, στην Ιταλία, στη Λιθουανία και στην Πολωνία τον Οκτώβριο και τον Δεκέμβριο του 2020, και στην Κύπρο, στη Γερμανία και στη Σουηδία στις 18 Φεβρουαρίου 2021· οι υποθέσεις αυτές παραμένουν ανοικτές. Η Επιτροπή εξακολουθεί να αξιολογεί τη μεταφορά της εν λόγω απόφασης-πλασιού στο εθνικό δίκαιο άλλων κρατών μελών.

Πηγή: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/inf_21_2743

3.3. Αποστολή προειδοποιητικής επιστολής στην Ουγγαρία, τις Κάτω Χώρες και την Πολωνία σχετικά με την ολοκλήρωση της μεταφοράς στο εθνικό τους δίκαιο της 5ης οδηγίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Η Επιτροπή απέστειλε αιτιολογημένες γνώμες στην Ουγγαρία, στις Κάτω Χώρες και στην Πολωνία, επειδή δεν μετέφεραν στο εθνικό τους δίκαιο την 5η οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η μεταφορά της εν λόγω οδηγίας στο εθνικό δίκαιο από την Ουγγαρία, τις Κάτω Χώρες και την Πολωνία είναι ελλιπής. Η Ουγγαρία δεν μετέφερε στο εθνικό της δίκαιο ορισμένους ενωσιακούς κανόνες που αφορούν, π.χ., τους ανώνυμους λογαριασμούς, τις αποτελεσματικές κυρώσεις, την πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο, καθώς και τους όρους που διέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών. Τα νομικά μέτρα που θέσπισαν οι Κάτω Χώρες δεν καλύπτουν τους ανώνυμους λογαριασμούς, τα δικαιώματα σε διοικητική επανεξέταση, την αναγκαία διαφάνεια όσον αφορά τον πραγματικό δικαιούχο καταπιστευμάτων ή παρεμφερών νομικών μορφωμάτων, ή την επαρκή πρόσβαση των μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ) σε πληροφορίες.

Η Πολωνία δεν μετέφερε στο εθνικό της δίκαιο κανόνες που αφορούν, π.χ., το εμπόριο έργων τέχνης, τη χρήση ανώνυμων προπληρωμένων καρτών που εκδίδονται σε τρίτες χώρες, τα ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που πρέπει να εφαρμόζονται σε σχέση με επιχειρηματικές σχέσεις ή συναλλαγές στις οποίες εμπλέκονται τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου, καθώς και τους κανόνες σχετικά με το απαιτούμενο επίπεδο διαφάνειας όσον αφορά τον πραγματικό δικαιούχο καταπιστευμάτων ή παρεμφερών νομικών μορφωμάτων. Η αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί ένα από τα κομβικά στοιχεία της ενωσιακής προσέγγισης για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας στην Ευρώπη. Οι αλλαγές που επιφέρει η νέα οδηγία είναι σημαντικές, τόσο για την προστιθέμενη διαφάνεια όσο και για τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή θα διατηρήσει την προσέγγιση της αυστηρής επιβολής προκειμένου να διασφαλίσει την έγκαιρη και ορθή εφαρμογή των κανόνων.

Η επιβολή των ισχυόντων κανόνων είναι, και θα εξακολουθήσει να είναι, ζητούμενο και υπό το πρίσμα της επικείμενης πρότασης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Όλα τα κράτη μέλη όφειλαν να μεταφέρουν τις διατάξεις της 5ης οδηγίας κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έως τις 10 Ιανουαρίου 2020. Εάν η Ουγγαρία, οι Κάτω Χώρες και η Πολωνία δεν ευθυγραμμίσουν την εθνική τους νομοθεσία με το δίκαιο της ΕΕ εντός των επόμενων δύο μηνών, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να παραπέμψει τις υποθέσεις στο Δικαστήριο της ΕΕ.

Πηγή: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/inf_21_2743

Επιμέλεια ενότητας II: Κ. Σαββαΐδου, Θ. Ρήμου

III. Εθνικές δράσεις

1. Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

1.1. ΑΠΟΦΑΣΗ 25/2021 – 10 Ιουνίου 2021

Περίληψη

Η Αρχή εξέτασε καταγγελία κατά εκδοτικής εταιρίας, σχετικά με τη δημοσιοποίηση άρθρου σε έντυπη έκδοση εφημερίδας, με λεπτομερή αναφορά των κατασχεθέντων κινητών πραγμάτων της καταγγέλλουσας. Λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 85 του ΓΚΠΔ και το άρθρο 28 του ν. 4624/2019, η Αρχή απηύθυνε επίπληξη για τη διαπιστωθείσα υπέρβαση των ορίων της αρχής της αναλογικότητας.

Εφαρμοζόμενες διατάξεις: ΓΚΠΔ Άρθρο 5.1.γ : Αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων. Ν. 4624/2019 Άρθρο 28: Επεξεργασία και ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης

Απόφαση:

1. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων – εφεξής ΓΚΠΔ), ο οποίος κατήγγησε την Οδηγία 95/56 ΕΚ, προβλέπει την ειδική περίπτωση επεξεργασίας δεδομένων κατά την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης (άρθρο 85 ΓΚΠΔ, σκέψη 153 του προοιμίου του με παραπομπή στο άρθρο 11 του Χάρτη), και με «ρήτρα ανοίγματος» δίνει την ευχέρεια στα κράτη-μέλη να εισάγουν τις κατάλληλες ρυθμίσεις, ώστε να συμβιβάζονται το δικαίωμα στην

προστασία προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας για δημοσιογραφικούς σκοπούς και για σκοπούς ακαδημαϊκής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης (αντίστοιχη και η διάταξη του άρθρ. 9 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, σκέψη 37 του προοιμίου της). Σημειώνεται ότι και η Οδηγία αναφερόταν ρητά στο άρθρ. 10 της ΕΣΔΑ, που κατοχυρώνει την ελευθερία της δημοσιογραφικής πληροφόρησης, προκειμένου τα μέσα ενημέρωσης να επιτελέσουν το θεσμικό τους ρόλο σε μία δημοκρατική κοινωνία, σε τρόπο ώστε να συνυπάρχουν, στο βαθμό που είναι αναγκαίο, αφενός το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής και της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης και αφετέρου η ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα στην πληροφόρηση (βλ. διατάξεις των άρθρων 2, 5, 5Α, 9, 9Α, 14, 15, 19 του Σ.). Προς εφαρμογή της ως άνω διάταξης ο εθνικός νομοθέτης εισήγαγε σχετική ρύθμιση με το άρθρο 28 του ν. 4624/2019.

2. Από τα άρθρα 5 παρ. 1, 9 παρ. 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, που ανάγει σε πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας το σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου, απορρέει, ως ιδιαίτερη εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας, το δικαίωμα πληροφοριακής αυτοδιάθεσης, δικαίωμα που είναι ρητά πλέον συνταγματικά κατοχυρωμένο στο άρθρο 9Α. Από το Σύνταγμα απορρέει επίσης το δικαίωμα του τύπου να ενημερώνει το κοινό και η αντίστοιχη αξίωση των πολιτών στην πληροφόρηση, κατά το άρθρο 14 παρ. 1 Σ. (ελευθερία της έκφρασης, δικαίωμα του πληροφορείν) και κατά το, συνταγματικά πλέον στο άρθρο 5Α κατοχυρωμένο, δικαίωμα της πληροφόρησης (δικαίωμα του πληροφορείσθαι),

αναγκαίο για την ενεργοποίηση του δικαιώματος συμμετοχής καθενός στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

3. Από το Σύνταγμα δεν προκύπτει *in abstracto* επικράτηση του ενός δικαιώματος πάνω στο άλλο. Πρέπει, δηλαδή, να γίνεται μία *in concreto* οριοθέτηση των πεδίων εφαρμογής των συγκρουόμενων δικαιωμάτων, σύμφωνα με τις αρχές της *ad hoc* στάθμισης των αντιτιθέμενων συμφερόντων και της πρακτικής αρμονίας και αναλογικής εξισορρόπησης, με εφαρμογή και της αρχής της αναλογικότητας που κατοχυρώνεται πλέον και συνταγματικά στο άρθρ. 25 παρ. 1, με τέτοιον τρόπο ώστε τα προστατευόμενα αγαθά (ελευθερία της πληροφόρησης και δικαίωμα των πολιτών στην πληροφόρηση – άρθρα 14 παρ. 1 και 5Α Σ. – και δικαίωμα στην προσωπικότητα και στην προστασία του ιδιωτικού βίου και το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού) να διατηρήσουν την κανονιστική τους εμβέλεια. Η κρίση αν συγκεκριμένη επεξεργασία διενεργήθηκε νόμιμα ή, αντίθετα, αν παραβιάστηκε κατ' αυτή το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης των θιγόμενων προσώπων και της ιδιωτικής ζωής, πρέπει να βασίζεται σε εκτίμηση του ζητήματος αφενός κατά πόσο η επεξεργασία αυτή εξυπηρέτησε το συμφέρον της πληροφόρησης της κοινής γνώμης και αν το συμφέρον αυτό υπερτερεί στη συγκεκριμένη περίπτωση του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής, και αφετέρου κατά πόσο η εξεταζόμενη προσβολή ήταν στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας αναγκαία για την άσκηση του δικαιώματος πληροφόρησης.

Σύμφωνα με την αρχή της στάθμισης, που γίνεται δεκτή από την πάγια νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), τα ΜΜΕ έχουν κατά το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε

με το ν.δ. 53/1974, καθήκον να ενημερώνουν το κοινό για υποθέσεις και θέματα που έχουν δημόσιο ενδιαφέρον και αντίστοιχα το κοινό έχει δικαίωμα να ενημερώνεται για ζητήματα και υποθέσεις γενικού ενδιαφέροντος. Ειδικά εφόσον πρόκειται για πρόσωπα της δημόσιας ζωής ή θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος, η ανάγκη ενημέρωσης του κοινού είναι εντονότερη. Για το λόγο αυτό το ΕΔΔΑ αναγνωρίζει το ρόλο των δημοσιογράφων ως δημόσιων φρουρών (“public watchdogs”), ήτοι την ελεγκτική λειτουργία του Τύπου, η οποία καλύπτει τη δυνατότητά του να στηλιτεύει τα κακώς κείμενα με τη δημοσιοποίηση και δημόσια κριτική τους. Οι ασκούντες δημόσιο λειτούργημα δεν δύνανται να εκφύγουν του δημοσιογραφικού ελέγχου και της άσκησης οξείας κριτικής, προκειμένου η κοινή γνώμη να βεβαιωθεί ότι ανταποκρίνονται στα δημόσια καθήκοντά τους και τον σκοπό της αποστολής τους.

Εξάλλου, ως «δημόσια πρόσωπα» έχει γίνει δεκτό ότι νοούνται τα πρόσωπα που ασκούν δημόσια εξουσία καθώς και εκείνα που διαδραματίζουν ρόλο σε οποιονδήποτε τομέα της δημόσιας ζωής, όπως στην πολιτική, ή στην πολιτιστική, επιστημονική, θρησκευτική, οικονομική, καλλιτεχνική, κοινωνική, αθλητική ζωή. Επισημαίνεται επίσης ότι ως δημόσια πρόσωπα μπορεί να θεωρηθούν, κατά διασταλτική ερμηνεία, εναρμονισμένη προς το Σύνταγμα, και τα λεγόμενα πρόσωπα της επικαιρότητας.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 ν. 4624/2019 (ΦΕΚ Α 137/29.08.2019), η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων κατά την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, επιτρέπεται όταν:

α) το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει τη ρητή συγκατάθεσή του,

β) αφορά δεδομένα που έχουν προδήλως δημοσιοποιηθεί από το ίδιο το υποκείμενο,

γ) υπερέχει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα της πληροφόρησης έναντι του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του υποκειμένου, ιδίως για θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος ή όταν αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δημοσίων προσώπων και

δ) όταν περιορίζεται στο αναγκαίο μέτρο για την εξασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης και του δικαιώματος ενημέρωσης, ιδίως όταν αφορά ειδικών κατηγοριών δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και ποινικές διώξεις, καταδίκες και τα σχετικά με αυτές μέτρα ασφάλειας, λαμβάνοντας υπόψη το δικαίωμα του υποκειμένου στην ιδιωτική και οικογενειακή του ζωή.

Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, ερμηνευόμενες ενόψει της αρχής της αναλογικότητας και της αρχής της πρακτικής εναρμόνισης μεταξύ προστασίας των προσωπικών δεδομένων και ελευθερίας του τύπου, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων κατά την άσκηση του δικαιώματος έκφρασης και πληροφόρησης επιτρέπεται όταν το δικαίωμα αυτό υπερέχει έναντι του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του υποκειμένου, ιδίως για θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος ή όταν αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δημοσίων προσώπων, με την προϋπόθεση ότι η επεξεργασία περιορίζεται στο αναγκαίο μέτρο για την εξασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης και του δικαιώματος ενημέρωσης (βλ. Γνωμοδότηση της Αρχής 1/2020).

5. Σχετικά με τη δημοσίευση στην έντυπη έκδοση της εφημερίδας του άρθρου «...», στο οποίο αναφέρεται, μεταξύ άλλων, τι κατασχέθηκε με λεπτομέρειες, καθώς και με την ανάρτηση του πρωτοσέλιδου του εν λόγω φύλλου με τον τίτλο

του επίμαχου δημοσιεύματος στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας, είναι, κατά τα προαναφερόμενα, ερευνητέο εάν οι συγκεκριμένες πράξεις επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων ήταν απολύτως αναγκαίες για την άσκηση του δικαιώματος της πληροφόρησης έναντι του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του υποκειμένου, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αρχής της αναλογικότητας και της αρχής της πρακτικής εναρμόνισης μεταξύ ελευθερίας του τύπου και προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Ειδικότερα, στο επίμαχο δημοσίευμα αναφέρονται προσωπικά δεδομένα της καταγγέλλουσας, μεταξύ άλλων, με αναλυτική περιγραφή των κατασχεθέντων κινητών πραγμάτων της περιουσίας της. Το εν λόγω δημοσίευμα αναφέρεται σε θέμα γενικότερου ενδιαφέροντος σε σχέση με δημόσιο πρόσωπο (της απόλυτης ή/και της σχετικής επικαιρότητας, βλ. και σχετικά δημοσιεύματα για το σκάνδαλο ...). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα προσκομισθέντα στοιχεία, η αντιδικία της Α με τον Γ - που προκλήθηκε από δημοσίευμα της καταγγέλλουσας δημοσιογράφου σε εφημερίδα, και συγκεκριμένα με άρθρο της, με τίτλο «...», όπου αναφερόταν σε εμπλοκή του Γ στην υπόθεση ... και σε ζητήματα φοροδιαφυγής - και ακολούθως, η κορύφωση της ως άνω σφοδρής αντιδικίας ήταν ζήτημα δημοσίου ενδιαφέροντος που απασχόλησε τον Τύπο και τα μέσα ενημέρωσης. Η δε καταγγέλλουσα ήταν δημόσιο πρόσωπο, κατά την ανωτέρω έννοια, όπως αποδεικνύεται από το ρόλο που διαδραμάτιζε, πρωτίστως ως δημοσιογράφος μαχητικής, αποκαλυπτικής καταγγελτικής δημοσιογραφίας, και από τα προσκομιζόμενα δημοσιεύματα της επικαιρότητας. Ο ισχυρισμός δε της καταγγέλλουσας ότι το δημοσίευμα αφορά αποκλειστικώς σε ιδιωτική της υπόθεση δεν είναι βάσιμος, καθότι, σύμφωνα με όσα εκτίθενται ανωτέρω, σχετίζεται με υπόθεση που έχει δημόσιο ενδιαφέρον

και, συγκεκριμένα, με την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων που αποτελούν την κατάληξη αντιδικίας που άρχισε με τη δημοσιοποίηση, εκ μέρους της ίδιας, της εμπλοκής του Γ στην υπόθεση ..., για την οποία δημοσιοποίηση ο τελευταίος προσέφυγε εναντίον της στα δικαστήρια για την αποκατάστασή του. Συνεπώς πρόκειται για θέμα γενικότερου ενδιαφέροντος σε σχέση με δημόσιο μάλιστα πρόσωπο, το οποίο πρέπει καταρχήν να ανέχεται και οξεία κριτική. Κατόπιν αυτών, με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου, θεμιτώς καταρχήν η εφημερίδα προέβη στη δημοσίευση του θέματος κατά τα ανωτέρω, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος της κατάσχεσης, υποβάλλοντας σε επεξεργασία δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα της καταγγέλλουσας, τα οποία μάλιστα, αντίθετα με τους ισχυρισμούς της καταγγέλλουσας, δεν εμπίπτουν στις προβλεπόμενες ως ειδικές κατηγορίες δεδομένων (βλ. άρθρο 9 παρ. 1 ΓΚΠΔ).

Πλην, όμως, κατά τη συνδυαστική ερμηνεία των περιπτώσεων γ' και δ' της πρώτης παραγράφου του άρθρου 28 του ν. 4624/2019, η δημοσιοποίηση και των απλών, εν προκειμένω, προσωπικών δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε η διείσδυση στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του υποκειμένου των δεδομένων να είναι η μικρότερη δυνατή στο πλαίσιο εναρμονισμένης εφαρμογής της προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής αφενός και του δικαιώματος στην πληροφόρηση αφετέρου. Στην περίπτωση αυτή, η αρχή της ελαχιστοποίησης (άρθρο 5 παρ. 1 γ' ΓΚΠΔ, το οποίο κατά το άρθρο 28 παρ. 2 ν. 4624/2019) ή της φειδούς κατά την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, η οποία ισχύει και στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς για την ικανοποίηση δικαιολογημένου ενδιαφέροντος ενημέρωσης των πολιτών, επιβάλλει τη λιγότερο επαχθή για το υποκείμενο επεξεργασία, ακόμη κι αν δεν είναι το ίδιο αποτελεσματική εν συγκρίσει προς μια υπερπεριεκτική επεξεργασία.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, παρά τη δικαιολογημένη αναφορά του δημοσιεύματος στο γεγονός της κατάσχεσης, η τόσο αναλυτική περιγραφή των κατασχεθέντων κινητών πραγμάτων της καταγγέλλουσας στο επίμαχο δημοσίευμα, δυνάμενη να δημιουργεί άνευ λόγου συνειρμούς στον αναγνώστη του δημοσιεύματος σχετικά με την περιουσιακή κατάσταση της καταγγέλλουσας, αποτελεί μορφή επέμβασης στα δικαιώματα που συγκροτούν την συνταγματικώς προστατευόμενη ιδιωτική σφαίρα του προσώπου (άρθρα 9 παρ. 1 εδ. β' και 9Α του Συντάγματος), η οποία κρίνεται ως μη νόμιμη διότι δεν παρίσταται αναγκαία για τον σκοπό ενημέρωσης του κοινού, και υπερβαίνει τα όρια που θέτει η αρχή της αναλογικότητας (βλ. άρθρο 28 παρ. 1 και 2 του ν. 4624/2019 και άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. γ' ΓΚΠΔ).

Η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τη δυσχέρεια κρίσης ως προς τον προσδιορισμό, στο πλαίσιο του δικαιώματος στην ελευθερία της πληροφόρησης, των αναγκαίων πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων που αποτελούν την κατάληξη αντιδικίας γενικότερου ενδιαφέροντος, κρίνει ότι πρέπει να επιβληθεί στην ιδιοκτήτρια της εφημερίδας εταιρεία, ως υπεύθυνη επεξεργασίας, η προβλεπόμενη στο άρθρο 58 παρ. 2 στοιχ. β' του ΓΚΠΔ διορθωτική εξουσία της επίπληξης που αναφέρεται στο διατακτικό, η οποία τυγχάνει ανάλογη με τη βαρύτητα της παραβίασης της αρχής της ελαχιστοποίησης και της προσβολής της καταγγέλλουσας.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή,

1. Κρίνει ότι το κρινόμενο άρθρο με το αναφερόμενο στο σκεπτικό περιεχόμενο παραβιάζει, για τους λόγους που αναφέρονται στην σκέψη 5 της παρούσας, την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 28 του ν. 4624/2019, άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. γ' ΓΚΠΔ).
2. Επιβάλλει στην [εκδοτική] εταιρεία με την επωνυμία «...» την αποτελεσματική, αναλογική και αποτρεπτική επίπληξη για την διαπιστωθείσα υπέρβαση των ορίων της αρχής της αναλογικότητας κατά τα ανωτέρω (άρθρο 28 του ν. 4624/2019, άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. γ' ΓΚΠΔ).

Πηγή:

<https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/prakseisArxis/parabiasi-tis-arhis-tis-analogikotitas-me-leptomeri-anafora-se-dimosieyima>

Κείμενο απόφασης:

https://www.dpa.gr/sites/default/files/2021-07/25_2021anonym_0.pdf

Επιμέλεια: Α. Γιαννακούλα

IV. Ενδιαφέρουσες νομολογιακές απόψεις

1. Εθνικά Δικαστήρια

1.1. Γνωμοδότηση Εισαγγελίας ΑΠ 14/2021 (19.4.2021) – Θέμα: Διατάξεις άρθρων 261§1 εδ. πρώτο και 262§4 ΚΠΔ

I. Σε απάντηση του ερωτήματος, που διαλαμβάνεται στο υπ' αριθμ. πρωτ. 2343/2021 έγγραφό σας, ως προς την εφαρμογή των «νεοπαγών» διατάξεων των άρ. 261 παρ. 1 εδάφιο πρώτο και 262 παρ. 4 του ΚΠΔ (Ν. 4620/2019, Ν. 4637/2019), επί ανακριτικών διατάξεων δέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών τηρουμένων σε Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα της ημεδαπής ή σε αντίστοιχα της αλλοδαπής (σε εκτέλεση αιτημάτων δικαστικής συνδρομής) για δέσμευση και απαγόρευση κίνησης αυτών και σε εκτέλεση των οποίων διατάχθηκε η αιτηθείσα δέσμευση με απόφαση του οικείου Δικαστηρίου της αλλοδαπής Χώρας (πρώτο σκέλος ερωτήματος), ως επίσης και επί ανακριτικών διατάξεων εκδιδομένων, κατά την ειδική διάταξη του άρ. 42 Ν. 4557/2018, εξομοιούμενων με εκθέσεις κατάσχεσης (εδάφιο τέταρτο παραγράφου 1 του νόμου αυτού, ως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το Ν. 4734/2020) στο πλαίσιο της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (δεύτερο σκέλος ερωτήματος) σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα:

1. Η σταθερή έως παγία θέση της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου ως προς τη γνωμοδοτική της αρμοδιότητα με υπόβαθρο τη διάταξη του άρ. 25 παρ. 2 του Ν. 1756/1988 (Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών, όπως ισχύει μέχρι σήμερα με το Ν. 4786/2021 (ΦΕΚ 43/23.3.2021)), έχει ως αφετηριακή παραδοχή το αντικείμενο της γνωμοδότησης να αφορά ευρύτερες κατηγορίες προσώπων, αποκτώντας έτσι την ιδιότητα θέματος που εμφανίζει γενικότερο ενδιαφέρον και να διατυπώνεται γενικά και αφηρημένα ως προς την (τυχόν) αμφιλεγόμενη έννοια διατάξεων νόμων και σε κάθε περίπτωση αποκλείεται επί υποθέσεων εκκρεμών –για τις οποίες έχουν επιληφθεί οι αρμόδιες δικαστικές αρχές ή επί θεμάτων φερομένων να απασχολήσουν στο μέλλον τα δικαστήρια ή δικαστικά συμβούλια ή και ακόμη επί όσων έχουν απασχολήσει τα τελευταία– τούτο δε προς αποφυγή επηρεασμού της κρίσης των δικαστικών αυτών σχηματισμών και στα επόμενα δικονομικά στάδια απόφασης σε ένδικα μέσα ή βοηθήματα (ΓνωμΕισΑΠ 47/1994 σε Παν. Κατραλή, Γνωμοδοτήσεις Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου 1951-1994, σ. 17, ομοίως 5/2001 ΠοινΔικ 2002, σ. 30, ομοίως ΕισΑΠ 1/2018 ΠοινΧρ ΞΗ, σ. 328 και ΠοινΔικ 2018, σ. 208, ομοίως 10/2018 ΠοινΧρ ΞΗ, σ. 556).

Καταφάσκειται όμως (εξ αντιδιαστολής) αρμοδιότητα προς γνωμοδότηση, όταν το θέμα είναι επιλυτέο όχι από τα Δικαστήρια ή τα Δικαστικά Συμβούλια αλλά ευθέως από τον Εισαγγελέα του Δικαστηρίου που ενεργεί για την εφαρμογή δικονομικής (όχι ουσιαστικής) ποινικής διάταξης, ως ευστόχως αναγράφεται στην υπό κρίση αναφορά-ερώτημά σας (σ. 2 και 3).

Προσλαμβάνει δε η αρμοδιότητα αυτή την έννοια και της υπηρεσιακής ανάγκης συντονισμού των εισαγγελιών σε θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος, αρκεί να μην αφορούν οι παρεχόμενες κατευθύνσεις της γνωμοδότησης το χειρισμό συγκεκριμένης υπόθεσης, κατά τα προλεχθέντα (βλ. και Παναγ. Δημόπουλου, Η Εισαγγελία, 2000, σ. 91, ΓνωμΕισΑΠ 1/2005 ΠοινΔικ 2005, σ. 170, Ευτ. Φυτράκη, ο Εισαγγελέας και το κράτος δικαίου, ΤοΣ 2008, σ. 351 επ., 389, 390), συντελεί δε έτσι στην ομοιομορφία απονομής του δικαίου προς επίτευξη ασφαλείας των συναλλαγών αλλά και εγγύησης των πολιτών που απευθύνονται στην Εισαγγελική Δικαστική αρχή για την επίλυση διαφοράς.

2.1. Κατά την πρόβλεψη του άρ. 261 παρ. 1 εδάφια πρώτο και δεύτερο του ν. ΚΠΔ, ισχύοντος από 1.7.2019 και επί εκκρεμών υποθέσεων ανεξαρτήτως σταδίου της ποινικής διαδικασίας και με διατήρηση του κύρους των πράξεων αυτής βάσει του άρ. 590 παρ. 1 εδ. α', β' ιδίου Κώδικα, «Κατά τη διάρκεια της κύριας ανάκρισης ο ανακριτής μετά από σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, μπορεί να διατάσσει τη δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών, του περιεχομένου τραπεζικών θυρίδων καθώς και άλλων περιουσιακών στοιχείων του κατηγορουμένου, κινητών και ακινήτων και όσων ακόμη έχουν άυλη μορφή, εφόσον μετά από τη διερεύνηση της περιουσιακής του κατάστασης κατά το άρθρο 248 παρ. 6, προκύψουν σοβαρές ενδείξεις ότι τα περιουσιακά αυτά στοιχεία προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από τη διερευνώμενη αξιόποινη πράξη. Η δέσμευση μπορεί να αφορά περιουσιακά στοιχεία και τρίτου προσώπου, στο οποίο κατά τις υπάρχουσες ενδείξεις μεταβιβάστηκε περιουσία από το έγκλημα, με σκοπό την αποφυγή της δήμευσής της, ιδίως όταν η μεταβίβαση έγινε χωρίς ισότιμο και αξιόχρεο αντάλλαγμα ...».

Περαιτέρω κατά την πρόβλεψη του επομένου άρθρου 262 παρ. 4 «Η κατά το προηγούμενο άρθρο δέσμευση αίρεται αυτοδικαίως αν δεν εκδοθεί οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σε πρώτο βαθμό, εντός χρονικού διαστήματος πέντε ετών από την έκδοση της διάταξης».

2.2. Παράλληλα κατά την πρόβλεψη του άρ. 42 του Ν. 4557/2018 στην παρ. 1 «όταν διεξάγεται τακτική ανάκριση για τα αδικήματα του άρθρου 2 μπορεί ο ανακριτής με σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα, να απαγορεύσει την κίνηση κάθε είδους λογαριασμού, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων που τηρούνται σε Πιστωτικό Ίδρυμα ή Χρηματοπιστωτικό Οργανισμό, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακίου του κατηγορουμένου, έστω και κοινών οποιουδήποτε είδους με άλλο πρόσωπο, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες, ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι ... περιέχουν χρήματα ή πράγματα, που προέρχονται από την τέλεση των αδικημάτων του άρθρου 2. Το ίδιο ισχύει και όταν διεξάγεται ανάκριση για βασικό αδίκημα και υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι ... περιέχουν χρήματα ή πράγματα, που προέρχονται από την ανωτέρω αδικήματος ή που υπόκειται σε δέσμευση, σύμφωνα με το άρ. 40. Σε περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης η απαγόρευση κίνησης ... μπορεί να διαταχθεί από το δικαστικό συμβούλιο. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα του συμβουλίου επέχει θέση κατάσχεσης, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου ή τρίτου ...».

Στην παράγραφο 5 του αυτού άρθρου ορίζεται [ότι] «όταν διεξάγεται έρευνα από την Αρχή (λογίζεται η κατά τα άρ. 47-51 και 3 αριθμ. 5 Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες του ιδίου ως άνω νόμου), η απαγόρευση κίνησης λογαριασμών, τίτλων και μεταβίβασης ή εκποίησης οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου μπορεί να διαταχθεί σε επείγουσες περιπτώσεις από τον Πρόεδρο της Αρχής με τους όρους και προϋποθέσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 3. Τα σχετικά με τη δέσμευση στοιχεία και αντίγραφο του φακέλλου της υπόθεσης διαβιβάζονται στον αρμόδιο Εισαγγελέα, χωρίς αυτό να παρακωλύει τη συνέχιση της έρευνας από την αρχή ...».

«Τα χρονικά όρια διάρκειας των μέτρων δέσμευσης που περιγράφονται στο εδάφιο α' της παραγράφου 2 του άρθρου 34 (ήδη 36 παρ. 2) ΚΠΔ μετά το άρθρο 53 παρ. 5 Ν. 4[7]45/2020 ισχύουν και για την περίπτωση που η απαγόρευση της κίνησης λογαριασμών, τίτλων ... διατάσσεται από τον Πρόεδρο της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας παραγράφου» (τελευταίο εδάφιο της παρ. 5, όπως προστέθηκε με το άρ. 9 παρ. 2 Ν. 4637/2019 (Α' 180/18.11.2019)).

2.3. Συγχρόνως όμως στο αντικείμενο του νόμου αυτού και στο ειδικότερα θιγόμενο εδώ ζήτημα της δέσμευσης και απαγόρευσης εκποίησης περιουσιακών στοιχείων υφίσταται πρόβλεψη (μεταβατική διάταξη επαλλήλως νομοθετημένη) με το άρ. 15 Ν. 4637/2019 (ιδίου αμέσως προηγούμενου που τροποποίησε την παράγραφο 5 του Ν. 4557/2018) ως εξής: «Έντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου (δηλαδή έως 19.2.2020) οι διατάξεις του Προέδρου της Αρχής που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 42 του Ν. 4557/2018 πριν τη δημοσίευση του παρόντος νόμου και για τις οποίες έχουν παρέλθει τα χρονικά όρια του εδαφίου α' της παραγράφου 2 του άρθρου 34 ΚΠΔ, διαβιβάζονται με τα σχετικά με τη δέσμευση στοιχεία και αντίγραφο του φακέλλου της υπόθεσης στον ανακριτή, αν η υπόθεση εκκρεμεί στο στάδιο της ανάκρισης ή στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, σε κάθε άλλη περίπτωση.

Ο αρμόδιος ανακριτής ή το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο του προηγούμενου εδαφίου αποφαινόμενοι για την επικύρωση ή μη της διάταξης του Προέδρου της Αρχής ... σύμφωνα με τους όρους και προϋποθέσεις των παραγράφων 1 έως 3 του άρθρου 42 του Ν. 4557/2018. Σε περίπτωση παρέλευσης άπρακτης της προθεσμίας του πρώτου εδαφίου η διάταξη του Προέδρου της Αρχής ... παύει αυτοδικαίως να ισχύει».

Σημειωτέον ότι η τελευταία αυτή διάταξη τροποποιήθηκε με το άρ. 18 του Ν. 4664/2020 (Α' 32/14.2.2020) και πριν την εκπνοή της προηγούμενης προθεσμίας με μόνη μεταβολή της προθεσμίας σε έξι (6) μηνών, οριοθετημένης έως τις 19 Μαΐου 2020, που έκτοτε ισχύει αμετάβλητη.

2.4. Η διάταξη πάλι του άρ. 34 παρ. 2 εδ. α' του (ήδη 36) ΚΠΔ, στην οποία ο Ν. 4557/2018, όπως ισχύει κατά τα αμέσως προεκτεθέντα παραπέμπει για τη χρονική διάρκεια και την ισχύ των προαναφερομένων διατάξεων δέσμευσης κ.λπ. του Προέδρου της Αρχής, ορίζει πλέον (και μετά την αντικατάστασή της με το άρ. 53 παρ. 3 και 5 του Ν. 4745/2020 [21 Α'/6.11.2020]) στο άρ. 36 παρ. 2: [...] «Οι εισαγγελείς του άρθρου 33 (μετονομάζονται ως Εισαγγελείς Οικονομικού Εγκλήματος καταργουμένων των αντιστοίχων εγκλημάτων διαφθοράς του άρθρου 35 σύμφωνα με το άρθρο 53 παρ. 2 και 4 του Ν. 4745/2020 και τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 100 παρ. 1, 2, 3 του ιδίου νόμου), όταν

διενεργούν προκαταρκτική εξέταση για την εξακρίβωση τέλεσης εγκλημάτων της αρμοδιότητάς τους, έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν με αιτιολογημένη διάταξή τους, σε δεσμεύσεις λογαριασμών, περιεχομένου τραπεζικών θυρίδων και περιουσιακών εν γένει στοιχείων (κινητών και ακινήτων) προς τον σκοπό της διασφάλισης των συμφερόντων του δημοσίου για χρονικό διάστημα μέχρι εννέα μηνών που μπορεί να παρατείνεται με βούλευμα του αρμοδίου συμβουλίου κατ' ανώτατο όριο για άλλους εννέα μήνες, λόγω δικαιολογημένης μη ολοκλήρωσης της διενεργούμενης, κατά τα ανωτέρω προκαταρκτικής εξέτασης».

3. Με γνώμονα τις αναγκαίως, λόγω του πολυδαίδαλου και διαρκώς μεταβλητού με νομοθετικές τροποποιήσεις χαρακτήρα, αναλυθείσες διατάξεις των ισχυόντων ΚΠΔ και ειδικών νόμων, η γνώμη μας επί του τεθέντος ερωτήματος, επικεντρώνεται στα παρακάτω συμπεράσματα:

Πρώτο σκέλος ερωτήματος.

3.1. Η διάταξη του άρ. 262 παρ. 4 ΚΠΔ κατά σαφή τρόπο και διατύπωση μη επιδεχόμενη ερμηνευτικής προσεγγίσεως, επιβάλλει την αυτοδίκαιη παύση της ισχύος των ανακριτικών διατάξεων δέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών και των λοιπών προβλεπομένων περιουσιακών στοιχείων, μετά την άπρακτη παρέλευση του οριζόμενου χρονικού ορίου πέντε (5) ετών από την έκδοση της διάταξης. Δεν απαιτείται επομένως δικαστική κρίση (εκτός εάν έχει εκδοθεί οριστική σε πρώτο βαθμό επιληφθέντος ποινικού δικαστηρίου).

Με τον ορισμό «Η δέσμευση αίρεται αυτοδικαίως» λογίζεται η επιβαλλόμενη από το νόμο αποδέσμευση, από το ίδιο το δίκαιο δηλαδή και τη φύση του πράγματος που ισχύει ή γίνεται χωρίς την ενέργεια του δικαιούχου (Γ. Μπαμπινιώτη, Ερμηνευτικό Λεξικό Νέας Ελληνικής Γλώσσας, σ. 323, ομοίως ίδιου, Ετυμολογικό Λεξικό, σ. 237), γνωστό και από το Ρωμαϊκό Δίκαιο αξίωμα «*ipso jure*» (*ipso + jure*) κατά λατινική διατύπωση.

Κατά αδιάσειστο τρόπο εφαρμόζεται, επομένως, όχι αυθαιρέτως, αλλά μετά από προηγούμενη επιμελή εξέλεγχξη (= επιμελή επεξεργασία και έλεγχο) των όρων και προϋποθέσεων που κατά τεκμηριωμένη γνώμη μας συνίσταται πέραν της διαπίστωσης της παρέλευσης άπρακτης ως άνω της προθεσμίας της πενταετίας και συνδρομής των εξής παραμέτρων:

α') Η δέσμευση να πηγάζει από ανακριτική διάταξη που εκδόθηκε κατά τη διάρκεια του ανακριτικού έργου (υποχρεωτικά κατά τα άρ. 261, 262 ΚΠΔ που ισχύει), διατηρήθηκε το κύρος της με το παραπεμπτικό βούλευμα ή σε περίπτωση περάτωσης αυτής κατ' εξαίρεση (άρ. 309 ΚΠΔ και 308Α ΚΠΔ ισχύσαντος μέχρι 30.6.2019) με σύμφωνη προς εισαγγελική πρόταση διάταξη του επιλαμβανομένου Προέδρου Εφετών (άρ. 309 παρ. 4, 315 παρ. 5 ΚΠΔ και 308Α παρ. 4 προϊσχύσαντος ΚΠΔ).

Η διάταξη μάλιστα του άρ. 315 παρ. 5 του ΚΠΔ δίδει ευθεία απάντηση στο υφέρπον το πρώτο σκέλος του ερωτήματος περί τυχόν προϋπαρξάντων αιτημάτων του Ανακριτή δικαστικής συνδρομής που δεν έχουν λάβει χαρακτήρα (στη συνέχεια εκτελεστού) τίτλου αλλά εκδόθηκαν ενδεχομένως και υπό μορφή αιτημάτων δικαστικής συνεργασίας και παροχής πληροφοριών ύπαρξης περιουσιακών στοιχείων εισέτι δε και συντηρητικής-προσωρινής δέσμευσης.

Η νέα αυτή διάταξη, ως ειδική, κατισχύει κάθε άλλης και επομένως για το ζητούμενο του ερωτήματος (προϋπαρξη τυχόν άλλων αιτημάτων δικαστικής συνδρομής) επικαλύπτει και περιλαμβάνει σε όλα τα χαρακτηριστικά τον επαχθή δικονομικό χαρακτήρα της δέσμευσης που μόνη η διάταξη του βουλεύματος του επιλαμβανομένου Δικαστικού Συμβουλίου κυριαρχικά αποφαινεται για τη διατήρηση, την άρση ή τον περιορισμό της («Αν κατά τη διάρκεια της ανάκρισης επιβλήθηκε δέσμευση περιουσιακών στοιχείων (άρ. 260, 261) το Συμβούλιο αποφασίζει και για τη διατήρηση, την άρση ή τον περιορισμό της»).

β') Να υφίσταται πλήρης ταυτοποίηση των προσδιοριστικών της δέσμευσης στοιχείων (περιουσιακών στοιχείων πάσης φύσεως, Πιστωτικού Ιδρύματος, Τράπεζας δικαιούχων, κατηγορουμένων, τρίτων κοκ).

γ') Σε καταφατική περίπτωση (συνδρομή των παραμέτρων που ενδεικτικά περισσότερο παρατίθενται) η αυτοδίκαιη παύση και άρση της δέσμευσης χρήζει διαπιστωτικής πράξης-διάταξης του επιτετραμμένου ή εντεταλμένου κατά τον Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ. (Ν. 1756/1988) εισαγγελικού λειτουργού που εποπτεύει ή ορίζεται κατά τον Κανονισμό Εσωτερικής υπηρεσίας (άρ. 15 παρ. 7, 16, 17 παρ. 5 του νόμου αυτού) που διαλαμβάνει τα στοιχεία των άρθρων 139, 138 σε συνδυασμό προς άρθρο 137 ΚΠΔ, χάριν της επιδιωκόμενης ασφάλειας του δικαίου και του ευαίσθητου ως και σοβαρού αντικειμένου της δέσμευσης. Εκτελείται δε, όπως η δέσμευση μέσω της διαδικασίας δικαστικής συνδρομής, σε συντρέχουσα περίπτωση αλλοδαπού χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος.

Ως εκ περισσού σημειώνεται για την πληρότητα των σκέψεών μας, ότι τέτοια εξουσία έχει ευθέως ο Εισαγγελέας και κατά το προδικαστικό στάδιο (αρχαιοθέτηση ποινικής υπόθεσης κατ' άρθρο 43 παρ. 3, 4 και απόρριψη έγκλησης με διάταξη κατ' άρθρο 51 παρ. 2, 3 ΚΠΔ, εννοείται απρόσβλητη κατ' άρθρο 52 ιδίου Κώδικα), δικαιούμενος να άρει την κατάσχεση παρά το ενδεχόμενο της δήμευσης (υπό συνδρομή των όρων και προϋποθέσεων που δεν αφορούν το θέμα του ερωτήματος (άρ. 269 παρ. 3 εδάφια α, β, γ ΚΠΔ)).

3.2. Η νομοθετηθείσα λύση, που υπαγορεύθηκε ως συμβατή με τις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής δικαιοταξίας για την επιβολή δέσμευσης και τις ελάχιστες εγγυήσεις νόμιμης και δίκαιης λήψης αντιστοίχων μέτρων, ώστε να μη διαωνίζεται η ισχύς της διάταξης (Μιχ. Μαργαρίτη, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Θεωρία –Νομολογία, 2020, σ. 263, Θεοχ. Δαλακούρα, Ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Ερμηνευτικά σχόλια κατ' άρθρο, σ. 208), απορρέει πρωτίστως από τις συνταγματικές προβλέψεις της αρχής της αναλογικότητας (άρ. 25 παρ. 1 Συντ. 1975/1986/2001/2008/2019) και τις αξιώσεις προστασίας της ιδιοκτησίας (άρ. 1 Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ – Ν.Δ. 53/1974, που συμφωνήθηκε στο Παρίσι την 20.3.1952), με βάση το κριτήριο της διάρκειας του χρόνου της προσβολής και αποφυγή αόριστης και προβληματικής δέσμευσης ως επαχθούς δικονομικού μέτρου (ΦΕΚ 256 Α'/20.9.1974).

3.3. Δεν διαφοροποιεί σε καμία περίπτωση την εφαρμογή της διάταξης, η εκδοχή να αφορά η δέσμευση περιουσιακά στοιχεία τηρούμενα σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα λειτουργούντα στην αλλοδαπή, καθόσον σε αντίθετη περίπτωση –εφόσον ακολουθήθηκε η εφαρμογή και εκτέλεση του ανακριτικού αιτήματος και της τελικής διάταξης περί δέσμευσης μέσω της οδού

της δικαστικής συνδρομής, όμοια οδός θα ακολουθηθεί και για την αυτοδίκαιη άρση της δέσμευσης (άρ. 458 επ. ΚΠΔ, Σύμβαση ΟΗΕ κατά Διαφθοράς, ως έχει κυρωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 3666/2008)– θα αποτελούσε «νεκρή» διάταξη η όλη ρύθμιση, στερουμένη του στοιχείου της εκτελεστότητας όχι μόνον για την αποδέσμευση (αυτοδίκαιη άρση) αλλά και για την επιβολή της.

Τέτοια σκέψη αντιστρατεύεται ευθέως άλλωστε και τη βασική έννοια της διάταξης του άρθ. 2 παρ. 3 του Ν. 4557/2018 για νομιμοποίηση εσόδων στην αλλοδαπή, όπου και η επίμαχη περιουσία και η εξ αυτού καθιέρωση του βασικού αδικήματος ως διεθνούς εγκλήματος (άρ. 8 περ. ια΄ και 6 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα).

Τέλος πρέπει να αναφερθεί, ότι η διάταξη ως βασική (παράγραφος 4 στο άρθρο 262) περιλαμβανόταν στο αρχικό Σχέδιο του ν. ΚΠΔ (ιστολόγιο Βουλής των Ελλήνων Ν. 4620/2019 με τον τίτλο «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας»), πλην όμως η συνοδευτική αυτού αιτιολογική έκθεση ουδεμία σκέψη παραθέτει (κεφάλαιο οι ρυθμίσεις για τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων σ. 81-82). Κατά την τελική μορφή του Κώδικα ως κειμένου και τη φάση της επιψήφισης στην Ολομέλεια της Βουλής, διαστρωματώθηκε και σχηματοποιήθηκε το άρθ. 262 κατά την παρ. 4.

Δεύτερο σκέλος ερωτήματος.

3.4. Με υπόβαθρο τις εξενεχθείσες αναλύσεις στις υποπαραγράφους 2.3, 2.4 και 2.5 σε αντιδιαστολή με την επί του πρώτου σκέλους του ερωτήματος γνώμη μας, συνάγεται ότι δεν μπορεί για την ταυτότητα του νομοθετικού λόγου να αποκλεισθεί η εφαρμογή της διάταξης του άρθ. 262 παρ. 4 ΚΠΔ, υπό την απαράβατη προϋπόθεση να εκκρεμεί πέραν της πενταετίας ανακριτική διάταξη περί δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων και απαγόρευσης κίνησης λογαριασμών και όχι διάταξη του Προέδρου της Αρχής του άρθ. 47 του Ν. 4557/2018, που υπόκειται στην προαναλυθείσα ρύθμιση επικύρωσης ή μη από την αρμόδια δικαστική αρχή ή το δικαστικό συμβούλιο (διακρίσεις άρθ. 42 παρ. 5 του ιδίου νόμου, ως ισχύει με τις αναφερόμενες νομοθετικές τροποποιήσεις των Ν. 4637/2019 (άρ. 9 και 15) και Ν. 4664/2020). Ισχύει δηλαδή επί διατάξεων Ανακριτή που διατηρήθηκε η διάρκεια της ισχύος τους, κατ' άρθ. 315 παρ. 5 ΚΠΔ με βούλευμα του αρμοδίου Δικαστικού Συμβουλίου, μαζί με την κρίση επί της ουσίας για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο προς εκδίκαση (παρ. 3 ιδίου άρθρου) και υπό την αυτονόητη συνδρομή των λοιπών όρων και προϋποθέσεων που αναπτύχθηκαν στην υποπαραγράφο 3.1.

Επέκταση της γνώμης μας σε περιπτώσεις διατάξεων του Προέδρου της Αρχής θα προσέκρουε επιπλέον στην απαγορευτική παγία θέση της γνωμοδοτικής αρμοδιότητάς μας (υποπαραγράφος 1.).

Π. Υπό το πρίσμα των όσων εκτέθηκαν διακρίσεων επί του ερωτήματός σας, παρακαλούμε για τις άμεσες δικές σας ενέργειες και την ενημέρωση των εισαγγελικών λειτουργιών της υπηρεσίας σας, ως και εκείνων της περιφέρειάς σας.

Αθήνα, 16.4.2021

Γεώργιος Γεράκης
Αντεισαγγελεύς Αρείου Πάγου

Πηγή:

<https://eisap.gr/%ce%b3%ce%bd%cf%89%ce%bc%ce%bf%ce%b4%cf%8c%cf%84%ce%b7%cf%83%ce%b7-14-2021/>

Επιμέλεια: Α. Γιαννακούλα

2. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.1. ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα) της 20ης Απριλίου 2021 – Προδικαστική παραπομπή – Άρθρο 2 ΣΕΕ – Αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Κράτος δικαίου – Άρθρο 49 ΣΕΕ – Προσχώρηση στην Ένωση – Μη αποδυνάμωση του επιπέδου προστασίας των αξιών της Ένωσης – Αποτελεσματική δικαστική προστασία – Άρθρο 19 ΣΕΕ – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Πεδίο εφαρμογής – Ανεξαρτησία των δικαστών κράτους μέλους – Διαδικασία διορισμού – Εξουσία του Πρωθυπουργού – Συμμετοχή της Επιτροπής Δικαστικών Διορισμών

Στην υπόθεση C-896/19, με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Prim'Awla tal-Qorti Ċivili – Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali (πρώτο τμήμα του πολιτικού δικαστηρίου, δικάζον ως Συνταγματικό Δικαστήριο, Μάλτα) με απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Δεκεμβρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης Repubblika κατά Il-Prim Ministru.

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 19 ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο δίκης μεταξύ της Repubblika, μιας ενώσεως η οποία είναι καταχωρισμένη ως νομικό πρόσωπο στη Μάλτα και έχει ως σκοπό την προώθηση της προστασίας της δικαιοσύνης και του κράτους δικαίου στο εν λόγω κράτος μέλος, και του Il-Prim Ministru (Πρωθυπουργού, Μάλτα) ανοιγείσας κατόπιν ασκήσεως λαϊκής αγωγής με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, τη συμβατότητα προς το δίκαιο της Ένωσης των διατάξεων του Συντάγματος της Μάλτας (στο εξής: Σύνταγμα) που διέπει τη διαδικασία διορισμού των δικαστών.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

9 Στις 25 Απριλίου 2019, η Repubblica άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 116 του Συντάγματος, αγωγή, χαρακτηριζόμενη ως λαϊκή αγωγή, ζητώντας να αναγνωρισθεί ότι, λόγω του ισχύοντος συστήματος διορισμού των δικαστών, όπως αυτό διέπεται από τα άρθρα 96, 96Α και 100 του Συντάγματος, η Δημοκρατία της Μάλτας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει, μεταξύ άλλων, από τις κοινές διατάξεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη. Ζητεί επίσης να κηρυχθεί άκυρος και χωρίς αποτέλεσμα κάθε διορισμός δικαστών στο πλαίσιο του ισχύοντος συστήματος, ο οποίος έγινε κατά τη διάρκεια της δίκης που άνοιξε με την ως άνω λαϊκή αγωγή, και να μη διορισθούν άλλοι δικαστές χωρίς να τηρηθούν οι συστάσεις που περιέχονται στη γνωμοδότηση 940/2018 της ευρωπαϊκής επιτροπής για τη δημοκρατία μέσω του δικαίου (στο εξής: Επιτροπή της Βενετίας), της 17ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με τις συνταγματικές ρυθμίσεις και τη διάκριση των εξουσιών καθώς και την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και των υπηρεσιών επιβολής του νόμου στη Μάλτα [CDL-AD (2018)028], καθώς και το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη.

10 Προς στήριξη του αιτήματός της, η Repubblica υποστηρίζει ότι η διακριτική ευχέρεια του Πρωθυπουργού να προβαίνει στον διορισμό των δικαστών, όπως προκύπτει από τα άρθρα 96, 96Α και 100 του Συντάγματος, εγείρει αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία των δικαστών αυτών. Υπογραμμίζει, συναφώς, ότι ορισμένοι εκ των δικαστών που διορίστηκαν από το 2013 ήσαν ιδιαιτέρως ενεργοί στο Partit laburista (Εργατικό Κόμμα), το οποίο βρίσκεται στην κυβέρνηση, ή διορίστηκαν κατά τρόπον ο οποίος δημιουργεί εύλογες υπόνοιες περί επεμβάσεως της εκτελεστικής εξουσίας στη δικαστική εξουσία.

11 Η Repubblica διευκρινίζει επίσης ότι βάλλει ειδικώς κατά του συνόλου των διορισμών που πραγματοποιήθηκαν στις 25 Απριλίου 2019, ήτοι τους διορισμούς τριών δικαστών κατώτερων δικαστηρίων ως δικαστών ανωτέρων δικαστηρίων και τους διορισμούς τριών νέων δικαστών κατώτερων δικαστηρίων (στο εξής: διορισμοί της 25ης Απριλίου 2019), καθώς και κατά οποιουδήποτε άλλου διορισμού θα μπορούσε να λάβει χώρα μεταγενέστερα. Υποστηρίζει, συναφώς, ότι οι διορισμοί αυτοί έγιναν κατά παράβαση της γνωμοδοτήσεως 940/2018 της Επιτροπής της Βενετίας, της 17ης Δεκεμβρίου 2018.

12 Ο Πρωθυπουργός εκτιμά, αντιθέτως, ότι οι διορισμοί της 25ης Απριλίου 2019 είναι σύμφωνοι με το Σύνταγμα και το δίκαιο της Ένωσης. Δεν υπάρχει καμία διαφορά μεταξύ των διορισμών αυτών και οποιουδήποτε άλλου διορισμού δικαστών που πραγματοποιήθηκε από της ψηφίσεως του Συντάγματος το 1964, εκτός από το γεγονός ότι, σε αντίθεση με τους διορισμούς που πραγματοποιήθηκαν πριν από το 2016, η επάρκεια των υποψηφίων που προσήλθαν το 2019 στα επίμαχα καθήκοντα εξετάσθηκε από την Επιτροπή Δικαστικών Διορισμών του άρθρου 96Α του Συντάγματος. Επομένως, τα επιχειρήματα που προέβαλε η Repubblica αφορούν, στην πραγματικότητα, κάθε διορισμό δικαστή που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι τούδε.

13 Κατά τον Πρωθυπουργό, η επίμαχη διαδικασία διορισμού είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη, όπως έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο.

14 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η πτυχή που πρέπει να εξετασθεί από το Δικαστήριο, υπό το πρίσμα του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη, αφορά τη διακριτική ευχέρεια που παρέχουν τα άρθρα 96, 96Α και 100 του Συντάγματος στον Πρωθυπουργό στο πλαίσιο της διαδικασίας διορισμού των δικαστών. Επιπλέον, κατά το αιτούν δικαστήριο, τίθεται το ζήτημα αν η συνταγματική τροποποίηση που επήλθε το 2016 βελτίωσε την επίμαχη διαδικασία.

15 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Prim'Awla tal-Qorti Ċivili – Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali (πρώτο τμήμα του πολιτικού δικαστηρίου, δικάζον ως Συνταγματικό Δικαστήριο, Μάλτα) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει να θεωρηθεί ότι το δεύτερο [εδάφιο] του άρθρου 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του [Χάρτη], είτε αυτοτελώς είτε από κοινού, τυγχάνουν εφαρμογής όσον αφορά τη νομική ισχύ των άρθρων 96, 96Α και 100 του Συντάγματος της Μάλτας;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να θεωρηθεί ότι η εξουσία που διαθέτει ο Πρωθυπουργός στη διαδικασία διορισμού των δικαστικών λειτουργών στη Μάλτα συνάδει με το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και με το άρθρο 47 του [Χάρτη], υπό το πρίσμα και του άρθρου 96Α του Συντάγματος, το οποίο τέθηκε σε ισχύ το 2016;

3) Στην περίπτωση που θεωρηθεί ότι η εξουσία του Πρωθυπουργού δεν συνάδει με τις προαναφερθείσες διατάξεις, πρέπει το γεγονός αυτό να ληφθεί υπόψη σε σχέση με τους μελλοντικούς μόνο διορισμούς ή θα πρέπει επίσης να επηρεάσει και τους διορισμούς που πραγματοποιήθηκαν κατά το παρελθόν;»

Η αίτηση εκδικάσεως της υποθέσεως με την ταχεία διαδικασία και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

16 Το Prim'Awla tal-Qorti Ċivili – Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali (πρώτο τμήμα του πολιτικού δικαστηρίου, δικάζον ως Συνταγματικό Δικαστήριο, Μάλτα) ζήτησε να εκδικασθεί η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως με την ταχεία διαδικασία δυνάμει του άρθρου 105 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

17 Προς στήριξη του αιτήματός του, το αιτούν δικαστήριο υποστήριξε, κατ' ουσίαν, ότι τα ερωτήματα που αποτελούν το αντικείμενο της υπό κρίση υποθέσεως έχουν εθνικό ενδιαφέρον, δεδομένου ότι η απάντηση στα ερωτήματα αυτά μπορεί να επηρεάσει την ασφάλεια δικαίου που συνδέεται με τις ήδη εκδοθείσες δικαστικές αποφάσεις από τα διάφορα μαλτέζικα δικαστήρια και από τους διορισθέντες τον Απρίλιο του 2019 δικαστές, καθώς και τις βάσεις και τη συνέχεια του μαλτέζικου δικαιοδοτικού συστήματος. Στα ανωτέρω προστίθεται το γεγονός ότι, στο εγγύς μέλλον, πολλοί δικαστές θα συμπληρώσουν την ηλικία συνταξιοδοτήσεως και ότι, κατά τη διάρκεια της παρούσας διαδικασίας, άνευ αντικαταστάσεως των δικαστών αυτών με άλλους, η απορρέουσα από την κατάσταση αυτή πίεση στη δραστηριότητα των δικαστών που παραμένουν εν ενεργεία θα μπορούσε να αποβεί επιζήμια για το θεμελιώδες δικαίωμα για δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος.

18 Το άρθρο 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι, κατόπιν αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου ή, σε εξαιρετική περίπτωση, αυτεπαγγέλτως, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου μπορεί να αποφασίσει, αφού ακούσει τον εισηγητή δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, την υπαγωγή της προδικαστικής παραπομπής σε ταχεία διαδικασία όταν η φύση της υποθέσεως απαιτεί να αποφανθεί το Δικαστήριο το συντομότερο δυνατόν.

19 Πρέπει να υπομνησθεί, συναφώς, ότι η εν λόγω ταχεία διαδικασία αποτελεί δικονομικό μέσο για την αντιμετώπιση εξαιρετικά επείγουσας περιπτώσεως [απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές), C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 48].

20 Εξάλλου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η ταχεία διαδικασία μπορεί να μην εφαρμόζεται όταν ο ευαίσθητος και σύνθετος χαρακτήρας των νομικών ζητημάτων που εγείρει μια υπόθεση συμβιβάζεται δυσχερώς με την εφαρμογή της διαδικασίας αυτής, ιδίως όταν δεν κρίνεται σκόπιμη η σύντμηση της έγγραφης διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου [απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ., C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 49].

21 Εν προκειμένω, στις 19 Δεκεμβρίου 2019, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε, αφού άκουσε τον εισηγητή δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, να απορρίψει το αίτημα του αιτούντος δικαστηρίου περί του οποίου γίνεται λόγος στη σκέψη 16 της παρούσας αποφάσεως.

22 Συγκεκριμένα, κατ' αρχάς, το ίδιο το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι η υπόθεση της κύριας δίκης δεν ήταν επείγουσα σε τέτοιον βαθμό ώστε να δικαιολογείται η λήψη προσωρινών μέτρων. Εν συνεχεία, η σημασία των συνεπειών της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπό κρίση υπόθεση επί του δικαιοδοτικού συστήματος της Μάλτας δεν αποτελεί, αυτή καθαυτήν, λόγο αποδεικνύοντα το επείγον που απαιτείται για να δικαιολογηθεί η εκδίκαση με ταχεία διαδικασία. Τέλος, η υπό κρίση υπόθεση εγείρει ευαίσθητα και περίπλοκα ζητήματα που δικαιολογούν τη μη παρέκκλιση από τους συνήθεις δικονομικούς κανόνες που έχουν εφαρμογή στην προδικαστική παραπομπή.

23 Την ίδια ημέρα, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε επίσης την κατά προτεραιότητα εκδίκαση της υπό κρίση υποθέσεως, σύμφωνα με το άρθρο 53, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.

24 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 27ης Οκτωβρίου 2020, το Δικαστήριο πληροφορήθηκε ότι τον Ιούλιο του 2020 επήλθαν ορισμένες τροποποιήσεις στο Σύνταγμα κατόπιν συστάσεων σχετικών με το σύστημα των δικαστικών διορισμών, οι οποίες διατυπώθηκαν με τη γνωμοδότηση 940/2018 της Επιτροπής της Βενετίας, της 17ης Δεκεμβρίου 2018, και ότι οι τροποποιήσεις αυτές είχαν αποτελέσει αντικείμενο της γνωμοδοτήσεως 993/2020 της εν λόγω επιτροπής, της 8ης Οκτωβρίου 2020, σχετικά με τους δέκα νόμους και νομοσχέδια για τη μεταφορά των νομοθετικών προτάσεων που διατυπώθηκαν στη γνωμοδότηση της Επιτροπής της Βενετίας της 17ης Δεκεμβρίου 2018 [CDL-AD (2020)019].

Επί του πρώτου ερωτήματος

35 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη μπορούν να εφαρμοσθούν σε υπόθεση στην οποία εθνικό δικαστήριο επιλαμβάνεται προβλεπόμενου από το εθνικό δίκαιο μέσου ένδικης προστασίας με το οποίο ζητείται να αποφανθεί το εν λόγω δικαστήριο επί της συμβατότητας προς το δίκαιο της Ένωσης των εθνικών διατάξεων που διέπουν τη διαδικασία διορισμού των δικαστών του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει το συγκεκριμένο δικαστήριο.

36 Όσον αφορά, αφενός, το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, υπενθυμίζεται ότι η διάταξη αυτή αφορά τους «τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης», ανεξαρτήτως της περιπτώσεως κατά την οποία τα κράτη μέλη θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο αυτό, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη [αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C 64/16, EU:C:2018:117, σκέψη 29, και της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 111 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

37 Ως εκ τούτου, δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, κάθε κράτος μέλος οφείλει, μεταξύ άλλων, να διασφαλίζει ότι τα όργανα τα οποία εντάσσονται, ως «δικαστήρια», υπό την έννοια του δικαίου της Ένωσης, στο εθνικό σύστημα ενδίκων βοηθημάτων στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης και τα οποία, ως εκ τούτου, δύνανται να αποφαίνονται, υπό την ιδιότητα αυτή, επί της εφαρμογής ή της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης πληρούν τις απαιτήσεις περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας [απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 112 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

38 Συναφώς, δεν αμφισβητείται ότι οι Μαλτέζοι δικαστές ενδέχεται να κληθούν να αποφανθούν επί ζητημάτων απτομένων της εφαρμογής ή της ερμηνείας του δικαίου

της Ένωσης και ότι εντάσσονται, ως «δικαστήρια», κατά την έννοια του δικαίου αυτού, στο μαλτέζικο σύστημα ενδίκων βοηθημάτων στους «τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης», κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, με αποτέλεσμα τα δικαστήρια αυτά να πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. [απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ., C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 114 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

39 Εξάλλου, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και από τις σκέψεις 9 έως 11 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο έχει επιληφθεί αγωγής προβλεπόμενης από το εθνικό δίκαιο, με την οποία η Repubblica αμφισβητεί τη συμβατότητα των διατάξεων περί της διαδικασίας διορισμού των Μαλτέζων δικαστών, μεταξύ άλλων, προς τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας του δικαστικού συστήματος των κρατών μελών που θέτει το δίκαιο της Ένωσης. Πάντως, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ δύναται να εφαρμοσθεί στο πλαίσιο ένδικου βοηθήματος σκοπούντος να αμφισβητήσει τη συμβατότητα προς το δίκαιο της Ένωσης των διατάξεων του εθνικού δικαίου οι οποίες φέρονται να μπορούν να θίξουν την ανεξαρτησία των δικαστών (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C 64/16, EU:C:2018:117, σκέψεις 11 έως 13 και 46 έως 52).

40 Όσον αφορά, αφετέρου, το άρθρο 47 του Χάρτη, υπενθυμίζεται ότι η διάταξη αυτή, η οποία αποτελεί επιβεβαίωση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατοχυρώνει, υπέρ παντός προσώπου του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου [αποφάσεις της 27ης Ιουνίου 2013, Agroksulting-04, C 93/12, EU:C:2013:432, σκέψη 59, και της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ., C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 87 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

41 Επομένως, η αναγνώριση του δικαιώματος αυτού σε συγκεκριμένη περίπτωση προϋποθέτει, όπως προκύπτει από το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, ότι το πρόσωπο που το επικαλείται προβάλλει δικαιώματα ή ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης [αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 2020, Λουξεμβουργιανό Δημόσιο (Δικαίωμα προσφυγής κατά αιτήσεως παροχής πληροφοριών σε φορολογικά θέματα), C-245/19 και C-246/19, EU:C:2020:795, σκέψη 55, και της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ., C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 88].

42 Πάντως, από τις πληροφορίες που περιέχονται στην απόφαση περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι, στη διαφορά της κύριας δίκης, η Repubblica επικαλείται δικαίωμα το οποίο έχει βάσει διατάξεως του δικαίου της Ένωσης. Πράγματι, στην εν λόγω διαφορά, τίθεται υπό αμφισβήτηση η συμβατότητα προς το δίκαιο της Ένωσης των συνταγματικών διατάξεων που διέπουν τον διορισμό των δικαστών.

43 Βεβαίως, η Repubblica αμφισβητεί επίσης τη νομιμότητα των διορισμών της 25ης Απριλίου 2019 καθώς και κάθε ενδεχόμενου μεταγενέστερου διορισμού ο οποίος δεν συνάδει προς τις συστάσεις της γνωμοδοτήσεως 940/2018 της Επιτροπής της Βενετίας της 17ης Δεκεμβρίου 2018, καθώς και προς το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη. Εντούτοις, η σχετική αμφισβήτηση της Repubblica στηρίζεται μόνο στην προβαλλόμενη αντίθεση προς το δίκαιο της Ένωσης των εν λόγω συνταγματικών διατάξεων, βάσει των οποίων αποφασίστηκαν οι διορισμοί αυτοί, χωρίς η Repubblica να προβάλλει οποιαδήποτε οφειλόμενη στους διορισμούς αυτούς προσβολή δικαιώματος που αντλεί από διάταξη του δικαίου της Ένωσης.

44 Υπό τις συνθήκες αυτές, σύμφωνα με το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, το άρθρο 47 του Χάρτη δεν έχει, αυτό καθεαυτό, εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης.

45 Τούτου δοθέντος, δεδομένου ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ επιβάλλει σε όλα τα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται, στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, αποτελεσματική δικαστική προστασία, κατά την έννοια ιδίως του άρθρου 47 του Χάρτη, η τελευταία αυτή διάταξη πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη για την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ [αποφάσεις της 14ης Ιουνίου 2017, Online Games κ.λπ., C-685/15, EU:C:2017:452, σκέψη 54, και της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 143 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

46 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ μπορεί να εφαρμοσθεί σε υπόθεση στην οποία εθνικό δικαστήριο επιλαμβάνεται προβλεπόμενου από το εθνικό δίκαιο μέσου ένδικης προστασίας με το οποίο ζητείται να αποφανθεί το δικαστήριο αυτό επί της συμβατότητας προς το δίκαιο της Ένωσης εθνικών διατάξεων που διέπουν τη διαδικασία διορισμού των δικαστών του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει το εν λόγω δικαστήριο. Για την ερμηνεία της ως άνω διατάξεως, πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη το άρθρο 47 του Χάρτη.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

47 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν, κατ' ορθή ερμηνεία, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ αντιτίθεται σε εθνικές διατάξεις οι οποίες παρέχουν στον Πρωθυπουργό του οικείου κράτους μέλους αποφασιστική εξουσία κατά τη διαδικασία διορισμού των δικαστών, προβλέποντας συγχρόνως την παρέμβαση, στη διαδικασία αυτή, οργάνου επιφορτισμένου, μεταξύ άλλων, με την αξιολόγηση των υποψηφίων για τη θέση του δικαστή και την παροχή γνώμης στον εν λόγω Πρωθυπουργό.

48 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, μολονότι η οργάνωση της δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, εντούτοις, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης. Τούτο μπορεί να ισχύει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση εθνικών κανόνων σχετικών με την έκδοση αποφάσεων περί διορισμού των δικαστών [πρβλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 68 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία καθώς και σκέψη 79].

49 Το άρθρο 19 ΣΕΕ αναθέτει στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο τη διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης στο σύνολο των κρατών μελών και της ένδικης προστασίας των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο αυτό [απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 108].

50 Στο πλαίσιο αυτό, και όπως προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, εναπόκειται στα κράτη μέλη να προβλέψουν σύστημα ενδίκων βοηθημάτων και μέσων καθώς και διαδικασιών δυνάμενων να διασφαλίσουν τον αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, καθώς και να διασφαλίζουν ότι τα δικαστήρια που εντάσσονται στο σύστημα αυτό και τα οποία μπορούν να αποφαινούνται επί της εφαρμογής ή της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης πληρούν τις απαιτήσεις περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας [απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψεις 109 και 112 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

51 Η ανεξαρτησία των δικαστών των κρατών μελών έχει, για διάφορους λόγους, θεμελιώδη σημασία για την έννομη τάξη της Ένωσης (απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, σκέψη 45). Είναι

Είναι ουσιώδους σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος δικαστικής συνεργασίας το οποίο συνιστά ο μηχανισμός προδικαστικής παραπομπής του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, καθόσον ο μηχανισμός αυτός δύναται να ενεργοποιηθεί μόνον από επιφορτισμένο με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης όργανο το οποίο ανταποκρίνεται, μεταξύ άλλων, στο προαναφερθέν κριτήριο της ανεξαρτησίας (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Εξάλλου, η απαίτηση αυτή περί ανεξαρτησίας των δικαιοδοτικών οργάνων, η οποία είναι άμεσα συνυφασμένη με την αποστολή του δικαστή, αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του προβλεπόμενου στο άρθρο 47 του Χάρτη θεμελιώδους δικαιώματος σε αποτελεσματική δικαστική προστασία και σε δίκαιη δίκη, το οποίο είναι κεφαλαιώδους σημασίας για τη διασφάλιση της προστασίας του συνόλου των δικαιωμάτων των οποίων απολαύουν οι πολίτες βάσει του δικαίου της Ένωσης και για την προάσπιση των κοινών αξιών των κρατών μελών οι οποίες μνημονεύονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ, ιδίως δε της αξίας του κράτους δικαίου [πρβλ. αποφάσεις της 26ης Μαρτίου 2020, Επανεξέταση Simpson κατά Συμβουλίου και ΗG κατά Επιτροπής, C-542/18 RX-Π και C-543/18 RX-Π, EU:C:2020:232, σκέψεις 70 και 71, και της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 116 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

52 Επομένως, ενώ το άρθρο 47 του Χάρτη συμβάλλει στον σεβασμό του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας κάθε πολίτη ο οποίος επικαλείται, σε συγκεκριμένη περίπτωση, δικαίωμα που αντλεί από το δίκαιο της Ένωσης, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σκοπεί να διασφαλίσει ότι το σύστημα ένδικης προστασίας που έχει θεσπίσει κάθε κράτος μέλος εγγυάται την αποτελεσματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.

53 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι εγγυήσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας που απαιτούνται δυνάμει του δικαίου της Ένωσης απαιτούν την ύπαρξη κανόνων, ιδίως όσον αφορά τη σύνθεση του οργάνου, τον διορισμό των μελών του, τη διάρκεια της θητείας τους, καθώς και τους λόγους εξαιρέσεως και παύσεως των μελών του, ώστε οι πολίτες να μην έχουν καμία εύλογη αμφιβολία ως προς το ανεπηρέαστο του εν λόγω οργάνου από εξωγενή στοιχεία και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντικρουόμενων συμφερόντων [αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2006, Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, σκέψη 53, της 25ης Ιουλίου 2018, Minister for Justice and Equality (Πλημμέλειες του δικαστικού συστήματος), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, σκέψη 66, και της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 117 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

54 Σύμφωνα με την αρχή της διακρίσεως των εξουσιών που χαρακτηρίζει τη λειτουργία ενός κράτους δικαίου, η ανεξαρτησία των δικαστηρίων πρέπει ιδίως να διασφαλίζεται έναντι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας [αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 2019, A.K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 124, και της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 118].

55 Συναφώς, επιβάλλεται οι δικαστές να προφυλάσσονται από εξωγενείς παρεμβάσεις ή πιέσεις δυνάμενες να θέσουν σε κίνδυνο την ανεξαρτησία τους. Οι κανόνες που μνημονεύονται στη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως πρέπει, ειδικότερα, να καθιστούν δυνατόν να αποκλεισθεί όχι μόνον οποιαδήποτε άμεση άσκηση επιρροής, υπό τη μορφή εντολών, αλλά και πιο έμμεσες μορφές ασκήσεως επιρροής δυνάμενες να κατευθύνουν τις αποφάσεις των οικείων δικαστών [αποφάσεις της 24ης Ιουνίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C 619/18, EU:C:2019:531, σκέψη 112, και της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ., C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 119].

56 Ειδικότερα, όσον αφορά τις συνθήκες διορισμού των δικαστών, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι απλώς και μόνον ο διορισμός των οικείων δικαστών από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κράτους μέλους δεν δύναται να δημιουργήσει εξάρτησή τους από αυτόν ούτε να προκαλέσει αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία τους, εφόσον, κατόπιν του διορισμού τους, οι ενδιαφερόμενοι δεν υπόκεινται σε καμία πίεση και δεν δέχονται εντολές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους [αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α.Κ. κ.λπ., C 585/18, C 624/18 και C 625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 133, και της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ., C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 122].

57 Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει επίσης επισημάνει ότι εξακολουθεί να είναι αναγκαίο να διασφαλισθεί ότι οι ουσιαστικές προϋποθέσεις και οι όροι της διαδικασίας για την έκδοση των ως άνω αποφάσεων περί διορισμού δεν θα μπορούν να προκαλέσουν στους πολίτες, μετά τον διορισμό των ενδιαφερομένων, εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των οικείων δικαστών από εξωτερικά στοιχεία και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων, καθώς και ότι, προς τούτο, επιβάλλεται, ιδίως, οι εν λόγω προϋποθέσεις και όροι να έχουν καθορισθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να πληρούν τις απαιτήσεις που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως [αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α.Κ. κ.λπ., C 585/18, C 624/18 και C 625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 134 και 135, και της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ., C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 123].

58 Εν προκειμένω, οι αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου σε σχέση με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ αφορούν, κατ' ουσίαν, τις εθνικές διατάξεις που παρέχουν στον Πρωθυπουργό του οικείου κράτους μέλους αποφασιστική αρμοδιότητα στη διαδικασία διορισμού των δικαστών, προβλέποντας συγχρόνως την παρέμβαση, στη διαδικασία αυτή, οργάνου επιφορτισμένου, μεταξύ άλλων, με την αξιολόγηση των υποψηφίων για την πλήρωση θέσεων δικαστών και την παροχή γνώμης στον Πρωθυπουργό.

59 Συναφώς, επισημαίνεται, πρώτον, ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, οι συνταγματικές διατάξεις σχετικά με τον διορισμό των δικαστών παρέμειναν αμετάβλητες από της θεσπίσεώς τους το 1964 μέχρι την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2016, με το οποίο συνεστήθη η Επιτροπή Δικαστικών Διορισμών του άρθρου 96Α του Συντάγματος. Πριν από την αναθεώρηση αυτή, η εξουσία του Πρωθυπουργού περιοριζόταν μόνον από την απαίτηση να πληρούν οι υποψήφιοι για θέση δικαστή τις προβλεπόμενες από το Σύνταγμα προϋποθέσεις προκειμένου να μπορούν να διεκδικήσουν τη συγκεκριμένη θέση.

60 Επομένως, η Δημοκρατία της Μάλτας προσχώρησε στην Ένωση βάσει του άρθρου 49 ΣΕΕ ακριβώς επί τη βάσει των διατάξεων του Συντάγματος που ίσχυαν πριν από την εν λόγω αναθεώρηση.

61 Πάντως, το εν λόγω άρθρο 49, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα κάθε ευρωπαϊκού κράτους να ζητήσει να γίνει μέλος της Ένωσης, διευκρινίζει ότι η Ένωση περιλαμβάνει κράτη που προσχώρησαν ελεύθερα και οικειοθελώς στις κοινές αξίες οι οποίες μνημονεύονται πλέον στο άρθρο 2 ΣΕΕ, τα οποία σέβονται τις αξίες αυτές και αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τις προωθήσουν.

62 Ειδικότερα, από το άρθρο 2 ΣΕΕ προκύπτει ότι η Ένωση βασίζεται σε αξίες, όπως το κράτος δικαίου, οι οποίες είναι κοινές στα κράτη μέλη σε μια κοινωνία η οποία χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από τη δικαιοσύνη. Επισημαίνεται, συναφώς, ότι η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και, ιδίως, μεταξύ των δικαστηρίων τους εδράζεται στη θεμελιώδη παραδοχή ότι τα κράτη μέλη αποδέχονται από κοινού μια σειρά κοινών αξιών επί των οποίων στηρίζεται η Ένωση, όπως διευκρινίζει το ως άνω άρθρο [πρβλ. γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σημείο 168, και απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C 64/16, EU:C:2018:117, σκέψη 30].

63 Επομένως, ο σεβασμός από κράτος μέλος των αξιών που κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση όλων των δικαιωμάτων που απορρέουν από την εφαρμογή των Συνθηκών στο εν λόγω κράτος μέλος. Επομένως, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να τροποποιήσει τη νομοθεσία του κατά τρόπο που να επιφέρει αποδυνάμωση της προστασίας της αξίας του κράτους δικαίου, η οποία συγκεκριμενοποιείται, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 19 ΣΕΕ [πρβλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ., C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 108].

64 Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε να αποτρέπεται οποιασδήποτε μορφής αποδυνάμωση, υπό το πρίσμα της συγκεκριμένης αξίας, της νομοθεσίας τους στον τομέα της οργανώσεως της δικαιοσύνης, απέχοντας από τη θέσπιση κανόνων δυνάμενων να θίξουν την ανεξαρτησία των δικαστών [βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Openbaar Ministerie (Ανεξαρτησία της δικαστικής αρχής εκδόσεως του εντάλματος), C-354/20 PPU και C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, σκέψη 40].

65 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει, κατ' ουσίαν, ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ αντιτίθεται σε εθνικές διατάξεις σχετικές με την οργάνωση της δικαιοσύνης δυνάμενες να αποδυναμώσουν, εντός του οικείου κράτους μέλους, την προστασία της αξίας του κράτους δικαίου, ιδίως δε των εγγυήσεων ανεξαρτησίας των δικαστών [πρβλ. αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α.Κ. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, και της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ., C-824/18, EU:C:2021:153].

66 Αντιθέτως, η παρέμβαση, στο πλαίσιο διαδικασίας διορισμού δικαστών, ενός οργάνου όπως η Επιτροπή Δικαστικών Διορισμών, η οποία συνεστήθη, επ' ευκαιρία της αναθεωρήσεως του Συντάγματος το 2016, με το άρθρο 96Α του Συντάγματος αυτού μπορεί, κατ' αρχήν, να συμβάλει στο να καταστεί περισσότερο αντικειμενική η διαδικασία αυτή, οριοθετώντας το περιθώριο χειρισμών που διαθέτει ο Πρωθυπουργός κατά την άσκηση της αρμοδιότητας που του έχει ανατεθεί στον τομέα αυτόν. Επιπλέον, ένα τέτοιο όργανο πρέπει να είναι και το ίδιο επαρκώς ανεξάρτητο από τη νομοθετική και εκτελεστική εξουσία και από την αρχή προς την οποία καλείται να γνωμοδοτήσει σχετικά με την αξιολόγηση των υποψηφίων για την πλήρωση της θέσεως δικαστή [βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α.Κ. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C 585/18, C 624/18 και C 625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 137 και 138, και της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές), C 824/18, EU:C:2021:153, σκέψεις 124 και 125].

67 Εν προκειμένω, μια σειρά κανόνων στους οποίους αναφέρθηκε το αιτούν δικαστήριο είναι ικανές να διασφαλίσουν την ανεξαρτησία της Επιτροπής Δικαστικών Διορισμών από τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία. Το ίδιο ισχύει για τους κανόνες του άρθρου 96Α, παράγραφοι 1 έως 3, του Συντάγματος σχετικά με τη σύνθεση της επιτροπής αυτής καθώς και με την απαγόρευση συμμετοχής πολιτικών προσώπων στη σύνθεσή της, για την υποχρέωση που επιβάλλει στα μέλη της εν λόγω επιτροπής το άρθρο 96Α, παράγραφος 4, του Συντάγματος να ενεργούν με πλήρη αυτονομία και χωρίς να υπόκεινται σε εντολές ή έλεγχο οποιουδήποτε άλλου προσώπου ή αρχής, καθώς και για την υποχρέωση της συγκεκριμένης επιτροπής να δημοσιεύει, με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Δικαιοσύνης, τα κριτήρια επί των οποίων στηρίζει τις εκτιμήσεις της, όπερ άλλωστε και εγένετο, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 91 των προτάσεών του.

68 Εξάλλου, στην υπό κρίση υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο δεν εξέφρασε αμφιβολίες ως προς συνθήκες διορισμού των μελών της Επιτροπής Δικαστικών Διορισμών η οποία συνεστήθη βάσει του άρθρου 96Α του Συντάγματος ή ως προς τον τρόπο με τον οποίο το εν λόγω όργανο εκπληρώνει στην πράξη την αποστολή του.

69 Επομένως, ο θεσμός της Επιτροπής Δικαστικών Διορισμών που συνεστήθη βάσει του άρθρου 96Α του Συντάγματος ενισχύει τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των δικαστών.

70 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι, όπως τονίζει, μεταξύ άλλων, η Επιτροπή, μολονότι ο Πρωθυπουργός διαθέτει, σύμφωνα με τις επίμαχες στην κύρια δίκη εθνικές διατάξεις, ορισμένη εξουσία κατά τον διορισμό των δικαστών, γεγονός παραμένει ότι η άσκηση της εξουσίας αυτής οριοθετείται από τις προϋποθέσεις επαγγελματικής πείρας που πρέπει να πληρούν οι υποψήφιοι για τις θέσεις δικαστών, οι δε προϋποθέσεις αυτές προβλέπονται στο άρθρο 96, παράγραφος 2, και στο άρθρο 100, παράγραφος 2, του Συντάγματος.

71 Εξάλλου, μολονότι είναι αληθές ότι ο Πρωθυπουργός μπορεί να αποφασίσει να υποβάλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας πρόταση για τον διορισμό υποψηφίου μη προταθέντος από την Επιτροπή Δικαστικών Διορισμών του άρθρου 96Α του Συντάγματος, εντούτοις υποχρεούται στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 96, παράγραφος 4, και το άρθρο 100, παράγραφος 6, του Συντάγματος, να γνωστοποιήσει τους λόγους της αποφάσεώς τους αυτής στη Βουλή των Αντιπροσώπων καθώς και, πλην της περιπτώσεως του διορισμού του Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου, στους πολίτες, μέσω δηλώσεως που δημοσιεύεται στην Gazzetta tal-Gvern ta' Malta. Πάντως, στο μέτρο που ο Πρωθυπουργός ασκεί την εξουσία αυτή μόνον κατ' εξαίρεση και τηρεί αυστηρώς στην πράξη την υποχρέωση αιτιολογήσεως, η εξουσία αυτή δεν είναι ικανή να εγείρει εύλογες αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία των υποψηφίων οι οποίοι επελέγησαν.

72 Λαμβανομένων υπόψη όλων αυτών των στοιχείων, δεν προκύπτει ότι οι επίμαχες στην κύρια δίκη εθνικές διατάξεις σχετικά με τον διορισμό των δικαστών είναι, αυτές καθεαυτές, ικανές να δημιουργήσουν εύλογες αμφιβολίες στους πολίτες όσον αφορά το ανεπηρέαστο των διοριζόμενων δικαστών από εξωγενή στοιχεία, ιδίως από άμεση ή έμμεση άσκηση επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων και δεν προκύπτει, ως εκ τούτου, ότι οι εν λόγω διατάξεις δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι συγκεκριμένοι δικαστές την εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.

73 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ δεν αντιτίθεται σε εθνικές διατάξεις οι οποίες παρέχουν στον Πρωθυπουργό του οικείου κράτους μέλους αποφασιστική εξουσία κατά τη διαδικασία διορισμού των δικαστών, προβλέποντας συγχρόνως την παρέμβαση, στη διαδικασία αυτή, ενός ανεξάρτητου οργάνου επιφορτισμένου, μεταξύ άλλων, με την αξιολόγηση των υποψηφίων για την πλήρωση θέσεως δικαστή και την παροχή γνώμης στον εν λόγω Πρωθυπουργό.

Επί του τρίτου ερωτήματος

74 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο δεύτερο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

Πηγή:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=240084&pageIndex=0&doclang=el&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=97185>

Επιμέλεια: Α. Γιαννακούλα

2.2. Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα Manuel Campos Sánchez-Bordona – Υπόθεση C-66/20 – Οδηγία 2014/41/ΕΕ – Έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας από διοικητική αρχή ορισθείσα ως εισαγγελική αρχή σε φορολογικά αδικήματα

Η υπόθεση αφορά στην απάντηση προδικαστικού ερωτήματος της εισαγγελίας της ιταλικής πόλης Trento σχετικά με το αν μπορεί γερμανική διοικητική αρχή, εξουσιοδοτημένη από το εσωτερικό δίκαιο να ασκεί τα δικαιώματα και τις αρμοδιότητες της εισαγγελικής αρχής ως προς ορισμένα αδικήματα, να εκδίδει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας (στο εξής: ΕΕΕ) χωρίς την απαιτούμενη από το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο ii), της οδηγίας 2014/41/ΕΕ επικύρωση.

Ως εκ τούτου, τα ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν είναι α) αν το όργανο αυτό δικαιούται να υποβάλει το προδικαστικό ερώτημα στο πλαίσιο της ΕΕΕ και β) αν διοικητικό όργανο στο οποίο το εθνικό δίκαιο αναθέτει, για τη δίωξη ορισμένων αδικημάτων, εξουσίες που ανήκουν στην εισαγγελική αρχή μπορεί να εξομοιωθεί με αυτήν, εκ νέου στο πλαίσιο των ΕΕΕ.

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, σύμφωνα με τον Γενικό Εισαγγελέα, δεδομένου ότι η εισαγγελική αρχή του Trento καθίσταται «δικαστήριο» προκειμένου να αποφασίσει σχετικά με την άρνηση αναγνώρισης της ΕΕΕ, χωρίς να υφίσταται δυνατότητα άσκησης ενδίκου μέσου κατά της απόφασής της, έχει την εξουσία να υποβάλει το υπό κρίση προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο.

Επί της ουσίας, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, η ΕΕΕ είναι «δικαστική απόφαση». Κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', της ίδιας οδηγίας, η απόφαση αυτή μπορεί να ληφθεί και να εκδοθεί από δικαστή ή εισαγγελέα και, επιπλέον, από όποιον «ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες, αρμόδια να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων». Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η ΕΕΕ που εκδίδεται από την «ανακριτική αρχή» πρέπει να «εξεταστεί [...] από δικαστή, δικαστήριο, ανακριτή ή εισαγγελέα», ήτοι, από τα όργανα που μπορούν να εκδίδουν τα ίδια ΕΕΕ.

Το ζήτημα είναι ότι, καίτοι αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να ορίσουν τις αρχές που είναι αρμόδιες να διεξάγουν ανακρίσεις σε ποινικές υποθέσεις και να διατάσσουν τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων, το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο ii), της οδηγίας 2014/41 δεν παρέχει στις ούτως ορισθείσες αρχές άλλο καθήκον πλην εκείνου που περιορίζεται στην απόφαση έκδοσης ΕΕΕ η οποία, «προτού διαβιβαστεί στην αρχή εκτέλεσης, [...] επικυρώνεται». Συγκεκριμένα, επικυρώνεται από δικαστήριο, δικαστή ή εισαγγελέα.

Η Finanzamt Münster είναι αναμφισβήτητα διοικητικό όργανο και, επομένως, κατά την οδηγία 2014/41, δεν δικαιούται να εκδώσει ΕΕΕ αφ' εαυτής. Ειδικότερα, δεν δικαιούται να «διαβιβάσει» την ΕΕΕ στην αρχή εκτέλεσης χωρίς την προηγούμενη επικύρωση δικαστικής αρχής, νοουμένης ως τέτοιας δικαστηρίου, δικαστή ή εισαγγελέα, κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο ii), της οδηγίας 2014/41.

Σύμφωνα με τον Γενικό Εισαγγελέα, η ανάθεση από το εσωτερικό δίκαιο στη Finanzamt, στον τομέα της δίωξης φορολογικών αδικημάτων, εξουσιών ανάκρισης ισοδύναμων με εκείνες της εισαγγελικής αρχής δεν αρκεί για την εξομοίωση των δύο αυτών οργάνων στο σύστημα της οδηγίας 2014/41. Όπως επεσήμανε και η Επιτροπή, η Finanzamt είναι διοικητική αρχή, αρμόδια για τη διαχείριση των φορολογικών υποθέσεων, η οποία εντάσσεται στην εκτελεστική εξουσία. Ακόμη και αν η γερμανική νομοθεσία της αναθέτει περιορισμένες εξουσίες ανάκρισης σχετικά με συγκεκριμένα αδικήματα, υφίσταται σαφής διάκριση μεταξύ της φορολογικής αρχής και της εισαγγελικής αρχής. Η Finanzamt δεν διαθέτει το σύνολο των εξουσιών της εισαγγελικής αρχής και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να εξομοιωθεί με αυτήν ως αρχή έκδοσης ΕΕΕ. Η ratio του άρθρου 2 της οδηγίας 2014/41 είναι ότι οι διοικητικές αρχές, ανεξαρτήτως των εξουσιών που τους ανατίθε-

νται βάσει του εσωτερικού δικαίου, θα χρειάζονται την επικύρωση των δικαστικών αρχών (περιλαμβανομένου του εισαγγελέα) για την έκδοση ΕΕΕ. Η ratio αυτή θα έπαινε να υφίσταται αν τα κράτη μέλη μπορούσαν, άνευ ετέρου, να επιτρέπουν στις αρχές που υπάγονται στην εκτελεστική εξουσία να διαβιβάζουν ΕΕΕ μη επικυρωμένες από τις δικαστικές αρχές (περιλαμβανομένου του εισαγγελέα), μέσω του μηχανισμού που εξομοιώνει, προς τον σκοπό αυτό, τις πρώτες με τις δεύτερες.

Σύμφωνα με τον Γενικό Εισαγγελέα, η αρχή έκδοσης ΕΕΕ υποχρεούται, χάριν της δέουσας στάθμισης του γενικού συμφέροντος και των θεμελιωδών δικαιωμάτων που ενδεχομένως προσβάλλονται, να εκτιμήσει τον αναγκαίο και αναλογικό χαρακτήρα της ΕΕΕ, εκτίμηση για την οποία απαιτείται θεσμική ιδιότητα η οποία δεν χαρακτηρίζει τα διοικητικά όργανα. Ακόμη και αν έχουν ανατεθεί σε διοικητικό όργανο όπως η Finanzamt εξουσίες χαρακτηριστικές της εισαγγελικής αρχής, η ανάθεση αυτή δεν την καθιστά «δικαστική αρχή», κατά την έννοια της οδηγίας 2014/41, η οποία μπορεί να προβεί σε αυτήν την εκτίμηση του αναγκαίου και αναλογικού χαρακτήρα της ΕΕΕ.

Τα ειδικά ουσιαστικά προσόντα που οδήγησαν τον Γερμανό νομοθέτη να αναθέσει στη Finanzamt εξουσίες στον τομέα της ανάκρισης φορολογικών αδικημάτων δείχνουν ότι πρόκειται για εξαιρετικά εξειδικευμένο όργανο στον συγκεκριμένο τομέα. Η εξειδίκευση αυτή, όμως, δεν αρκεί, στο σύστημα της οδηγίας 2014/41, προκειμένου να αναγνωριστούν στο όργανο αυτό η ικανότητα ολιστικής θεώρησης και τα προσόντα, γενικότερα, που απαιτεί η στάθμιση δικαιωμάτων και συμφερόντων πριν από την απόφαση έκδοσης ΕΕΕ. Περαιτέρω, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι στην έννοια του όρου «δικαστική αρχή» «εμπίπτουν όχι μόνον οι δικαστές ή τα δικαιοδοτικά όργανα κράτους μέλους, αλλά, ευρύτερα, οι αρχές που καλούνται να μετάσχουν στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης», εξαιρουμένων πάντοτε των διοικητικών αρχών, οι οποίες μετέχουν της εκτελεστικής εξουσίας. Συνεπώς, καίτοι δεν διαθέτει οπωσδήποτε την ανεξαρτησία που χαρακτηρίζει τα δικαστήρια, η εισαγγελική αρχή δεν είναι όργανο το οποίο υπόκειται στην εκτελεστική εξουσία, κατά την έννοια της υπαγωγής και της εξάρτησης που χαρακτηρίζουν τις διοικητικές αρχές. Είναι αληθές ότι, σε ορισμένα νομικά συστήματα, οι εισαγγελικοί λειτουργοί μπορούν να λαμβάνουν επιμέρους οδηγίες από την εκτελεστική εξουσία, όμως, ακόμη και στην περίπτωση αυτή, απολαύουν ενός καθεστώτος αυτονομίας που τους διακρίνει από τα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας.

Τέλος, σύμφωνα με τον Γενικό Εισαγγελέα, η θεσμική θέση της εισαγγελικής αρχής ως εγγυητή της νομιμότητας ενώπιον των δικαστηρίων την καθιστά πραγματικό εταίρο στην απονομή της δικαιοσύνης, διότι δεν μεριμνά αποκλειστικά ή κυρίως για το συμφέρον της δημόσιας διοίκησης, αλλά για το γενικό συμφέρον της τήρησης του νόμου. Εξ ου και το άρθρο 2 της οδηγίας 2014/41 αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο την εισαγγελική αρχή και τους δικαστές. Συνεπώς, η κατά περίπτωση άσκηση ανακριτικών καθηκόντων, παρεμφερών εκείνων της εισαγγελικής αρχής, δεν συνεπάγεται ότι η Finanzamt παύει να είναι διοικητικό όργανο, το οποίο, ως τέτοιο, υπόκειται διαρθρωτικά και λειτουργικά στην ιεραρχία της διοίκησης και, ειδικότερα, δεν διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα για να προβεί στην εκτίμηση της αναγκαιότητας και στη στάθμιση που απαιτεί η οδηγία 2014/41. Η εκτίμηση αυτή βαίνει πέραν της προστασίας του ιδιαίτερου συμφέροντος της φορολογικής αρχής και περιλαμβάνει το γενικό συμφέρον του συνόλου του κράτους και τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών.

Πηγή:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=238743&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4591334>

Επιμέλεια: Κ. Σαββαΐδου, Θ. Ρήμου

3. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

3.1. Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την καταδίκη ενός μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος που αποκάλυψε φορολογικά έγγραφα – Απόφαση Halet κατά Λουξεμβούργου (αρ. προσφ. 21884/18)

Στην υπόθεση Halet κατά Λουξεμβούργου (υπ' αριθμόν 21884/18) το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε, με πλειοψηφία (πέντε ψήφοι υπέρ και δύο κατά) τα εξής:

Δε συντελέστηκε καμία παραβίαση του άρθρου 10 (ελευθερία έκφρασης) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η υπόθεση αφορούσε την ποινική καταδίκη του κυρίου Halet. Τα δικαστήρια του Λουξεμβούργου δεν δέχθηκαν την αποκάλυψη πληροφοριών ως δικαιολογία για τις πράξεις του κ. Halet, θεωρώντας ότι η δημοσιοποίηση των εγγράφων, τα οποία ενέπιπταν σε επαγγελματικό απόρρητο, είχε προκαλέσει στον εργοδότη του ζημία – η οποία είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, τη ζημία στη φήμη της επιχείρησης και την απώλεια της εμπιστοσύνης των πελατών στις ρυθμίσεις εσωτερικής ασφάλειας – η οποία υπερέβαινε το γενικό συμφέρον. Το Εφετείο καταδίκασε τον κ. Halet σε πρόστιμο 1.000 ευρώ.

Ο κ. Halet ισχυρίστηκε ότι η καταδίκη του συνιστούσε δυσανάλογη παρέμβαση στην ελευθερία της έκφρασής του.

Κατά την εξέταση της υποθέσεως, το Δικαστήριο εξέτασε καταρχάς αν ο κ. Halet πρέπει να θεωρηθεί ως μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου. Αφού διαπίστωσε ότι αυτό συμβαίνει κατ' αρχάς, εξέτασε τα κριτήρια που καθόρισε συναφώς η νομολογία του Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι τα έγγραφα που αποκάλυψε ο κ. Halet δεν μπορούσαν να δικαιολογήσουν την αθώωσή του, το Εφετείο εξέτασε προσεκτικά τα αποδεικτικά στοιχεία της υποθέσεως υπό το πρίσμα των κριτηρίων που καθόρισε η νομολογία του Δικαστηρίου.

Το Δικαστήριο επεσήμανε, επίσης, ότι τα εθνικά δικαστήρια είχαν λάβει υπόψη, ως ελαφρυντικό παράγοντα, τον «ανιδιοτελή χαρακτήρα των ενεργειών του. Αυτό θα μπορούσε ευλόγως να θεωρηθεί ως μια σχετικά ήπια ποινή που δεν θα είχε πραγματική επίδραση στην άσκηση της ελευθερίας του προσφεύγοντος ή της ελευθερίας άλλων εργαζομένων.

Λαμβανομένου υπόψη του περιθωρίου εκτίμησης των συμβαλλομένων κρατών στον τομέα αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα εθνικά δικαστήρια είχαν επιτύχει, εν προκειμένω, δίκαιη ισορροπία μεταξύ της ανάγκης προστασίας των δικαιωμάτων του εργοδότη του προσφεύγοντος, αφενός, και της ανάγκης προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης του κ. Halet, αφετέρου.

Πηγή:

<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-7018360-9466824&filename=Judgment%20Halet%20v.%20Luxembourg%20-%20a%20whistleblower%20who%20disclosed%20tax%20documents%20in%20the%20%22Luxleaks%22%20case.pdf>

Επιμέλεια: Κ. Σαββαΐδου, Θ. Ρήμου

3.2. Το ΕΔΔΑ έκρινε νόμιμο το τεκμήριο ότι ο διευθυντής μίας εταιρείας ευθύνεται για την παράλειψη εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεών της – Απόφαση Busuttil κατά Μάλτας της 3.6.2021 (αρ. προσφ. 48431/18)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τεκμήριο αντικειμενικής ευθύνης διευθυντή χρεοκοπημένης εταιρείας για μη καταβολή χρεών της προς το Δημόσιο και ασφαλιστικών εισφορών. Ο προσφεύγων καταδικάστηκε ποινικά, αφού είχε αποχωρήσει από την εταιρεία, παρότι ο ίδιος ισχυριζόταν ότι αγνοούσε την οικονομική κατάσταση της εταιρείας. Ο ίδιος επικαλέστηκε ότι εφαρμόστηκε εναντίον του «τεκμήριο ενοχής» με βάση απλά το ότι υπήρξε διευθυντής αυτής της εταιρείας.

Κατά την άποψη του ΕΔΔΑ, το εθνικό δίκαιο που προέβλεπε ότι ο προσφεύγων, αναλαμβάνοντας τις ευθύνες του ως διευθυντής, αναλάμβανε και την υποχρέωση καταβολής των σχετικών φορολογικών χρεών της, προκειμένου να διατηρηθεί ένα λειτουργικό σύστημα προς το συμφέρον όλων, είναι συμβατό με την ΕΣΔΑ, εφόσον ο ίδιος ως κατηγορούμενος δεν στερήθηκε τα μέσα για την ανατροπή του παραπάνω τεκμηρίου.

Σύμφωνα με το ΕΔΔΑ, το τεκμήριο σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ότι ο διευθυντής είναι υπεύθυνος για κάθε νόμιμη υποχρέωση της εταιρείας, δεν ήταν παράλογο στις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης.

Μη παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας (άρθρο 6 §2 της ΕΣΔΑ).

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ο προσφεύγων, Antonio Busuttil, είναι υπήκοος της Μάλτας ο οποίος γεννήθηκε το 1947 και ζει στη Sliema (Μάλτα).

Η υπόθεση αφορά ποινικές διαδικασίες κατά του προσφεύγοντος, ως διευθυντή εταιρείας, στις οποίες κρίθηκε ένοχος για μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο, βάσει νομικών τεκμηρίων.

Το 2001 ο προσφεύγων έγινε συνδιευθυντής (κατέχοντας το 25% των μετοχών) της εταιρείας M., όπου εργαζόνταν, μετά από πρόσκληση των δύο άλλων διευθυντών. Κατά την περίοδο 2003-06, η εταιρεία M. παρέλειψε να υποβάλει στις αρχές τις σχετικές φορολογικές δηλώσεις και να καταβάλλει εργοδοτικές και εργατικές ασφαλιστικές εισφορές για λογαριασμό των υπαλλήλων της. Μετά την αποχώρηση του προσφεύγοντος το 2006, υπό τη διαχείριση των δύο άλλων διευθυντών, η εταιρεία χρεοκόπησε.

Το 2011 οι φορολογικές αρχές διέταξαν τον προσφεύγοντα να πληρώσει, εξ ονόματος της εταιρείας, περίπου 323.500 ευρώ ως εκκρεμότητα φόρου.

Βασιζόμενος στο άρθρο 6 § 2 (τεκμήριο αθωότητας) της Σύμβασης, ο προσφεύγων καταγγέλλει ότι εφαρμόστηκε εναντίον του «τεκμήριο ενοχής» με βάση το ότι ήταν διευθυντής της εταιρείας M., παρά το γεγονός ότι ο ίδιος αγνοούσε την κατάσταση της εταιρείας.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Το ΕΔΔΑ επισήμανε ότι δεν αμφισβητείται ότι, σύμφωνα με το δίκαιο της Μάλτας, ένας διευθυντής είναι υπεύθυνος αντικειμενικά για οποιαδήποτε νόμιμη πράξη οφείλεται να εκτελείται από μία εταιρεία. Αυτό είναι το επίμαχο νομικό τεκμήριο στην παρούσα υπόθεση. Δεν αμφισβητείται επίσης ότι το άρθρο 13 του Νόμου Περί Ερμηνείας παρέχει τους τρόπους με τους οποίους ο διευθυντής μπορεί να απαλλαγεί, δηλαδή εάν αποδείξει «ότι το αδίκημα διαπράχθηκε χωρίς τη γνώση του και ότι αυτός άσκησε κάθε δέουσα επιμέλεια για να αποτρέψει τη διάπραξη του αδικήματος». Η διάταξη αυτή κρίθηκε συμβατή με το άρθρο 6 § 2 από το Δικαστήριο, καθώς οι προϋποθέσεις της, οι οποίες απαιτούσαν από τον προσφεύγοντα να αποδείξει ότι δεν είχε πραγματική γνώση του αδικήματος και ότι δεν επέδειξε αμέλεια στα καθήκοντά του ως στέλεχος μιας εταιρείας, δεν ήταν αντιφατικές, ούτε επέβαλαν ένα αμάχητο τεκμήριο.

Ωστόσο, το ΕΔΔΑ σημειώνει ότι, σύμφωνα με το Εφετείο, το τμήμα 13 του Νόμου Περί Ερμηνείας (που θα έδινε στον προσφεύγοντα, ως διευθυντή, πιθανό επιχείρημα υπεράσπισης) δεν είχε εφαρμογή στην υπόθεση του προσφεύγοντος. Έτσι, κατά την ποινική διαδικασία εναντίον του, η δυνατότητα του προσφεύγοντος να ανατρέψει το τεκμήριο ενοχής του, ως διευθυντή, περιορίστηκε στην ανάπτυξη του επιχειρήματος ότι απλά δεν γνώριζε, επιχείρημα το οποίο όμως δεν είχε αποδειχθεί στο δικαστήριο.

Είναι προφανές ότι το πεδίο εφαρμογής αυτού του επιχειρήματος υπεράσπισης είναι πιο περιορισμένο από αυτό που αναφέρεται στο άρθρο 13 του Νόμου Περί Ερμηνείας. Ωστόσο, το ΕΔΔΑ θεωρεί ότι ο προσφεύγων δε βρέθηκε χωρίς κανένα μέσο υπεράσπισης. Του είχε επιτραπεί να επικαλεστεί την υπόθεσή του και να υποβάλει σχετικά αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων που έχουν πλήρη δικαιοδοσία. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο είχε απορρίψει όλη την υπερασπιστική γραμμή του που είχε ως βάση μόνο τη δική του κατάθεση και το Εφετείο είχε επίσης αξιολογήσει λεπτομερώς τα επιχειρήματά του περί αδυναμίας γνώσης της οικονομικής κατάστασης της εταιρείας.

Επιπλέον, το ΕΔΔΑ παρατηρεί ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν επιβεβαίωσε τη διαπίστωση ότι το άρθρο 13 του Νόμου Περί Ερμηνείας δεν ήταν εφαρμοστέο. Αντίθετα, διαπίστωσε ότι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι ήταν εφαρμοστέο, τα αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον των συνταγματικών δικαιοδοσιών έδειξαν ότι δεν υπήρχαν στοιχεία που να στοιχειοθετούν υπεράσπιση σύμφωνα με το άρθρο 13 του Νόμου Περί Ερμηνείας. Το ΕΔΔΑ παρατηρεί ότι, μολονότι είναι αλήθεια ότι η λειτουργία των συνταγματικών δικαιοδοσιών δεν είναι να προσδιορίσει την ενοχή ή την αθωότητα ενός κατηγορουμένου, τα πορίσματά τους σε σχέση με αυτήν την υπεράσπιση διευκολύνουν τα πορίσματα των δικαστηρίων ποινικής δικαιοδοσίας. Ο προσφεύγων, ο οποίος ενώπιον του Δικαστηρίου αμφισβητεί αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία, δεν έχει καταγγείλει ότι δεν μπόρεσε να προσκομίσει όλα τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον των συνταγματικών δικαιοδοσιών.

Επιπλέον, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, κατά την ποινική διαδικασία, η δίωξη έπρεπε να αποδείξει ότι ο προσφεύγων ήταν τότε διευθυντής της εταιρείας, ότι η εταιρεία δεν είχε εκπληρώσει τις σχετικές φορολογικές υποχρεώσεις και ότι η εταιρεία είχε αποτύχει να πληρώσει ένα καθορισμένο ποσό φόρου. Στοιχεία που είχαν αποδειχθεί από την εισαγγελία και δεν είχαν αμφισβητηθεί από τον προσφεύγοντα. Δεν υπάρχει ένδειξη ότι τα εθνικά δικαστήρια εφάρμοσαν τους εσωτερικούς κανόνες σχετικά με το βάρος της απόδειξης με τρόπο ασυμβίβαστο με το τεκμήριο αθωότητας. Συγκεκριμένα, ο προσφεύγων δεν εξήγησε με ποιο τρόπο το βάρος της απόδειξης που του επιβλήθηκε, του στερούσε οποιαδήποτε προοπτική επιτυχίας. Όπως σημείωσαν τα εθνικά δικαστήρια, το τεκμήριο της αδυναμίας γνώσης θα μπορούσε να γίνει δεκτό σε διάφορες περιστάσεις.

Το ΕΔΔΑ επισήμανε επίσης ότι δεν υπάρχει τίποτα που να αποδεικνύει ότι τα ποινικά δικαστήρια κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους ήταν προκατελιημμένα ότι ο προσφεύγων ήταν ένοχος. Περαιτέρω, απαντώντας στο επιχείρημα του προσφεύγοντος σχετικά με την έλλειψη ποινικής πρόθεσης, το ΕΔΔΑ επαναλαμβάνει ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη μπορούν, καταρχήν και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να επιβάλουν κυρώσεις για αντικειμενική ευθύνη, ανεξάρτητα από το εάν προκύπτει εκ δόλου ή από αμέλεια.

Το ΕΔΔΑ έλαβε υπόψη τα οικονομικά συμφέροντα του κράτους σε φορολογικά ζητήματα, ενώ οι φόροι αποτελούν την κύρια πηγή εισοδήματος του κράτους. Επιπλέον, η παρούσα υπόθεση αφορά επίσης τη μη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών οι οποίες με τη σειρά τους χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση παροχών κοινωνικής πρόνοιας και δημόσιας υγείας, τα οποία είναι δύο εξέχοντα συμφέροντα στο κράτος. Δεδομένου ότι τέτοιες εισφορές καταβάλλονται εν μέρει από εργοδότες, οι οποίοι συχνά καθορίζονται ως, μεταξύ άλλων, εταιρείες, ο ρόλος του διευθυντή αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε ένα τέτοιο σύστημα. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, είναι συνετό ο νόμος να προβλέπει ότι ο τελευταίος, αναλαμβάνοντας τις ευθύνες του ως διευθυντής, αναλαμβάνει την υποχρέωση καταβολής των σχετικών φορολογικών χρεών, προκειμένου να επιτρέψει ένα λειτουργικό σύστημα προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων, εφόσον ορισμένα μέσα υπεράσπισης παραμένουν στη διάθεση ενός κατηγορούμενου.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το ΕΔΔΑ θεωρεί ότι το τεκμήριο σύμφωνα με το δίκαιο της Μάλτας, ότι ο διευθυντής είναι υπεύθυνος για κάθε νόμιμη υποχρέωση της εταιρείας, δεν ήταν παράλογο στις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης.

Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 2 της Σύμβασης.

Πηγή:

<https://www.echrcaselaw.com/apofaseis-edda/to-edda-ekrine-nomimo-to-tekmirio-oti-o-diefthudis-mias-etaireia-efthunetai-gia-tin-paraleipsi-ekplirosis-ton-forologikon-upoxreoseon-tis/>

Κείμενο απόφασης:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%7D,%22itemid%22:%22001-210281%22%7D>

Επιμέλεια: Α. Γιαννακούλα

V. Δράσεις του Εργαστηρίου Μελέτης για τη Διαφάνεια, τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα

1. Υλοποιημένες δράσεις

1.1. Διαδικτυακή Επιστημονική Εκδήλωση

Στις 10 Ιουνίου 2021 το Εργαστήριο σε συνεργασία με το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας (UNIC) διοργάνωσαν Διαδικτυακή Επιστημονική Εκδήλωση με τίτλο «Ζητήματα αιχμής στο πεδίο της ποινικής αντιμετώπισης της διαφθοράς στην ελληνική και κυπριακή έννομη τάξη». Στην εκδήλωση προήδρευσε ο Καθηγητής Νέστωρ Κουράκης (Νομικές Σχολές Αθηνών και Λευκωσίας, Γενικός Γραμματέας Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας), ενώ στους χαιρετισμούς που απηύθυναν εκ μέρους του Εργαστηρίου η Διευθύντριά του, Καθηγήτρια Μαρία Καϊάφα-Γκμπάντι, και εκ μέρους του Τμήματος Νομικής ο Πρόεδρός του, Αναπληρωτής Καθηγητής Χρήστος Παπαστυλιανός, υπογραμμίστηκε η αγαστή συνεργασία των δύο μερών.

Στο πρώτο μέρος της εκδήλωσης, η Καθηγήτρια ΑΠΘ Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι μετά από μια εισαγωγική παρουσίαση των πρόσφατων στοιχείων της Διεθνούς Διαφάνειας για το δείκτη πρόσληψης της διαφθοράς στην Ελλάδα και την ανάδειξη της επικουρικότητας του ποινικού δικαίου απέναντι σε άλλα εργαλεία αντιμετώπισης της διαφθοράς, σκιαγράφησε με περιεκτικό τρόπο το ποινικό πλαίσιο αντιμετώπισης των δύο σημαντικότερων εκφάνσεων του φαινομένου: της δωροδοκίας και δωροληψίας στο δημόσιο τομέα. Κεντρικοί άξονες της παρουσίασης υπήρξαν μια εποπτική εικόνα της διεθνούς ποινικής

αντιμετώπισης των σχετικών εγκλημάτων και η κριτική ανάλυση του συστήματος που επέλεξε ο νέος ελληνικός ΠΚ για την τυποποίησή τους. Στη συνέχεια ο Λέκτορας ΑΠΘ Κ. Χατζηκώστας παρουσίασε το κομβικό ζήτημα επέκτασης της διαφθοράς στον ιδιωτικό τομέα και της ποινικής αντιμετώπισής της, αναδεικνύοντας τις προσεγγίσεις των διάφορων εννόμων τάξεων για ενιαία ή μη τυποποίησή της με τη διαφθορά στο δημόσιο τομέα και ανέλυσε ειδικότερα τη διακριτή προσέγγιση της ελληνικής έννομης τάξης αναφορικά με τα αδικήματα της δωροδοκίας και δωροληψίας στον ιδιωτικό τομέα. Έπειτα, ο Καθηγητής ΑΠΘ Λάμπρος Μαργαρίτης ανέπτυξε την εισήγησή του με τίτλο «Εγκλήματα διαφθοράς και δίωξή τους: ένας ή πολλοί εισαγγελείς». Στο πλαίσιο αυτό συνέκρινε το νέο δικονομικό πλαίσιο του ν. 4745/2020 που εισήγαγε το θεσμό των Εισαγγελέων Οικονομικού Εγκλήματος στον ΚΠΔ με το προγενέστερο καθεστώς και ανέδειξε τα πλεονεκτήματα της νέας ρύθμισης. Τέλος, η Επίκουρη Καθηγήτρια UNIC Β. Πολυζοίδου παρουσίασε ένα ιδιαίτερα επίκαιρο ζήτημα για την Κύπρο ενόψει της αναμενόμενης τυποποίησής του: το ρυθμιστικό πλαίσιο του lobbying στην κυπριακή έννομη τάξη. Ακολούθησε συζήτηση που έδωσε την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να διατυπώσουν τα ερωτήματά τους αλλά και στους εισηγητές και στον Προεδρεύοντα να ανταλλάξουν απόψεις και επιχειρήματα υπό το φως των πρόσφατων νομοθετικών εξελίξεων σε Ελλάδα και Κύπρο.

Κλείνοντας, το Εργαστήριο και το Τμήμα Νομικής του UNIC επιφυλάχθηκαν για υλοποίηση περαιτέρω κοινών δράσεων με στόχο την προαγωγή της νομικής επιστήμης σε Ελλάδα και Κύπρο.

1.2. 5ο Θερινό Σχολείο ΕΜΔΔΟΕ

Στις 5-10.7.2021 διεξήχθη διαδικτυακά το 5ο Θερινό Σχολείο του Εργαστηρίου Μελέτης για τη Διαφάνεια, τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα με θέμα **“Current developments on financial crime, corruption and money laundering: European and international perspectives”**.

Στο θερινό σχολείο δίδαξαν καθηγητές, λέκτορες και διδάκτορες του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και επιφανείς εξειδικευμένοι καθηγητές από διάφορα Πανεπιστήμια. Ειδικότερα, με τη σειρά του προγράμματος, δίδαξαν οι:

- Μαρία Καϊάφα-Γκμπάντι, Καθηγήτρια ΑΠΘ
- Helmut Satzger, Καθηγητής LMU University Munich, Germany
- Frank Meyer, Καθηγητής University of Zurich, Switzerland
- Thomas Elholm, Καθηγητής University of Copenhagen, Denmark
- El Cid Butuyan, Former Head of Integrity Case Development World Bank; Former Lecturer-on-Law, Harvard Law School
- Κωνσταντίνος Χατζηκώστας, Λέκτορας ΑΠΘ
- Γιάννης Ναζίρης, ΔΝ ΑΠΘ
- Αναστάσιος Βαλτούδης, Καθηγητής ΑΠΘ
- Eric Hilgendorf, Καθηγητής University of Würzburg, Germany
- Pedro Caeiro, Αναπληρωτής Καθηγητής University of Coimbra, Portugal
- Νίκος Χατζηνικολάου, ΔΝ ΑΠΘ
- Θεόδωρος Παπακυριάκου, Αναπληρωτής Καθηγητής ΑΠΘ
- Αθηνά Σαχουλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια NOVA School of Law, Portugal
- Κατερίνα Σαββαΐδου, Επίκουρη Καθηγήτρια ΑΠΘ
- Αθηνά Γιαννακούλα, ΔΝ ΑΠΘ
- Βάγια Πολυζωίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Λευκωσίας
- Valsamis Mitsilegas, Καθηγητής Queen Mary University of London, UK
- Peter Csonka, Dr-Head of Unit (Criminal Law) European Commission DG Justice

Στο θερινό σχολείο συμμετείχαν 81 προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές, υποψήφιοι διδάκτορες, διδάκτορες και απόφοιτοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό [Αυστραλία, Αυστρία (3), Βέλγιο (2), Γερμανία (4), Ελβετία (9), Ηνωμένο Βασίλειο (2), Ιταλία (2), Κύπρος (3), Λιθουανία, Ολλανδία (3), Ρουμανία, Σενεγάλη, Σλοβακία, Σλοβενία, Τουρκία (3)]. Στους συμμετέχοντες διανεμήθηκε ηλεκτρονικό υλικό για το περιεχόμενο του θερινού σχολείου. Τα μαθήματα διεξήχθησαν μέσω της πλατφόρμας zoom σύμφωνα με το πρόγραμμα, με παρουσιάσεις εκ μέρους των διδασκόντων και ζωντανό διάλογο με τους συμμετέχοντες. Την τελευταία ημέρα του θερινού σχολείου διενεργήθηκαν εξετάσεις με τη μορφή ερωτήσεων πολλαπλών επιλογών πάνω στις θεματικές ενότητες που προηγήθηκαν. Στο τέλος οι συμμετέχοντες έλαβαν ηλεκτρονικές βεβαιώσεις συμμετοχής και πιστοποιητικά παρακολούθησης, καθώς και πιστοποιητικά με την βαθμολογία τους στη γραπτή εξέταση (όσοι το επιθυμούσαν).

Για μία ακόμη χρονιά, η διοργάνωση του θερινού σχολείου αξιολογήθηκε συνολικά ως εξαιρετικά υψηλού επιπέδου και ιδιαίτερα επιτυχημένη από τους συμμετέχοντες. Το Εργαστήριο ανανέωσε το ραντεβού του με το θερινό του σχολείο για το καλοκαίρι του 2022, ελπίζοντας να υποδεχτεί συμμετέχοντες απ' όλο τον κόσμο και πάλι στη Θεσσαλονίκη.

VI. Δράσεις συνεργαζόμενων φορέων

Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς

Αρθρογραφία: «Σκέψεις για το ενδεχόμενο καταβολής αμοιβής σε πρόσωπα που προβαίνουν σε αναφορές παρανόμων πράξεων χάριν του δημοσίου συμφέροντος ('whistleblowers')¹»

Αντώνης Μπαλτάς
Δικηγόρος, Legal Advocacy Expert – Εξωτερικός Συνεργάτης Διεθνούς Διαφάνειας Ελλάδος

A. Η σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ. Εξαιρέσεις σε συγκεκριμένα Κράτη-Μέλη και σε ειδικές επιμέρους ρυθμίσεις.

Η πιο σημαντική διαφορά μεταξύ του νομικού πλαισίου των Ηνωμένων Πολιτειών² για τους πληροφοριοδότες και αυτού που προβλέπεται στην Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2019 σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης³ (Οδηγία 2019/1937) είναι ότι ενώ το πρώτο παρέχει δυναμικά σημαντικές οικονομικές ανταμοιβές στους καταγγέλλοντες, το δεύτερο όχι.

Το ενδεχόμενο παρακολούθησης του παραδείγματος των ΗΠΑ εξετάστηκε κατά την προετοιμασία της οδηγίας σύμφωνα με τη σχετική εκτίμηση επιπτώσεων (impact assessment)⁴. Ωστόσο, οι συντάκτες του τελικού κειμένου της Οδηγίας δεν υιοθέτησαν την πρόβλεψη ανταμοιβών, κυρίως επειδή αυτό είναι ένα μέσο που απουσιάζει από τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ. Υπάρχει αντίσταση στην «εμπορευματοποίηση» των καταγγελιών, κυρίως επειδή υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες για το αν η επέκταση της προστασίας στους κερδοσκοπικούς καταγγέλλοντες είναι συμβατή με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁵.

Η νομοθεσία της Σλοβακίας⁶, ωστόσο, προβλέπει τουλάχιστον οικονομικές ανταμοιβές στους καταγγέλλοντες. Επιπλέον, η δυνατότητα για τα κράτη μέλη της ΕΕ να εισαγάγουν σύστημα οικονομικών κινήτρων σε πρόσωπα που δίνουν πληροφορίες για καταχρήσεις της κεφαλαιαγοράς, όπως εμπιστευτικές συναλλαγές, παράνομη αποκάλυψη εσωτερικών πληροφοριών και χειραγώγηση της αγοράς παρέχεται στο δίκαιο της ΕΕ (Κανονισμός 596/2014, Άρθρο 32 παράγραφος 4)⁷. Απ' όσο είναι γνωστό, αυτή η ρύθμιση δεν έχει ακολουθηθεί από κάποιο εκ των Κρατών μελών της ΕΕ.

B. Ειδικές ρυθμίσεις του ελληνικού δικαίου, και η εξαίρεση της «επικήρυξης». Η περίπτωση των αμοιβών σε «πληροφοριοδότες» σε ενωσιακό επίπεδο.

Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα, διαθέτει τουλάχιστον τρεις ειδικούς νόμους που προβλέπουν οικονομικές ανταμοιβές σε αντάλλαγμα για πληροφορίες σχετικά με εγκλήματα φοροδιαφυγής (και σχετικής με αυτήν δωροδοκίας)⁸, λαθρεμπορίας⁹ και με εγκλήματα που σχετίζονται με αντικείμενα πολιτιστικής κληρονομιάς (κλοπή, υπεξαίρεση, παράνομη πώληση κ.λπ.)¹⁰. Κοινός τόπος των συγκεκριμένων ειδικών (και εν πολλοίς αρκετά πρόσφατων) ρυθμίσεων είναι ότι η εφαρμογή τους εξαρτάται από την καθιέρωση δευτερογενούς νομοθεσίας (υπό την μορφή Υπουργικών Αποφάσεων), η οποία δεν έχει θεσπιστεί ακόμα, ενώ η εφαρμογή τους είναι μάλλον σπάνια.

Πέρα, όμως, από τις ειδικές περιστάσεις καταβολής αμοιβών στις προαναφερθείσες περιπτώσεις, η ελληνική νομοθεσία, σύμφωνα με το άρ. 39 παρ. 7 του ν. 1481/1984 (όπως ισχύει μετά την θέση σε ισχύ του άρ. 1 του ν. 1590/1986) επιτρέπει στον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη - υπεύθυνο Εσωτερικών Υποθέσεων και Αστυνομίας - να εισάγει ανταμοιβές για πληροφορίες που οδηγούν στην επιτυχή δίωξη σοβαρών εγκλημάτων¹¹. Αυτή η δυνατότητα έχει χρησιμοποιηθεί σε κάποιες περιπτώσεις. Η πρώτη «διάσημη» υπόθεση, στην οποία μάλιστα καταβλήθηκε και ποσό ανταμοιβής, σημειώθηκε κατά την έρευνα για τον εντοπισμό και την εξάρθρωση της οργάνωσης «17 Νοέμβρη». Τελικά, όμως οι πληροφορίες αυτές δεν είχαν κάποιο αντίκρισμα και σε κάθε περίπτωση το πρόσωπο που παρείχε τις πληροφορίες καταδικάστηκε αμετάκλητα για κακουργηματική α-

πάτη¹². Πιο πρόσφατα¹³, προκήρυξη χρηματικής αμοιβής για τη σύλληψη δραστών αξιοποιώνων πράξεων με βάση τις συγκεκριμένες διατάξεις δημοσιεύτηκε για την παροχή στοιχείων και πληροφοριών σε αρμόδια Αρχή στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης που διενεργήθηκε από την Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών για κακουργήματα και πλημμελήματα, που διέπραξαν μέλη της οργάνωσης «Πρωτοβουλία μαχητικής αλληλεγγύης» στις 29-10-2020 στο γραφείο του Πρύτανη του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Για την υπόθεση αυτή, όπως προκύπτει από δημοσίευμα της εφημερίδας Καθημερινή¹⁴, με επίκληση μη κατονομασθέντος υψηλόβαθμου αξιωματούχου του υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, «Η επικήρυξη [...] δεν συνέδραμε το έργο της ΕΛ.ΑΣ»¹⁵, αλλά οι δράστες εντοπίστηκαν αξιοποιώντας δεδομένα που προέκυψαν από τις σαρώσεις σε κεραίες κινητής τηλεφωνίας, βίντεο από κάμερες ασφαλείας που λειτουργούν περιμετρικά του κτιρίου της ΑΣΟΕΕ καθώς και μαρτυρίες. Τέλος, η πιο πρόσφατη περίπτωση συναφούς προκήρυξης αμοιβής σημειώθηκε¹⁶ για την παροχή στοιχείων και πληροφοριών για κακουργήματα που διέπραξαν άγνωστοι ένοπλοι δράστες με ιδιαίτερα ειδική τρόπο, έχοντας καλυμμένα τα χαρακτηριστικά τους, στις 11-05-2021 εντός μονοκατοικίας επί της παρόδου Αλεξάνδρου Παναγούλη αρ. 10 στα Γλυκά Νερά Αττικής και αφορούν ιδίως στα αδικήματα της ανθρωποκτονίας με δόλο (άρθρο 299 ΠΚ), της ληστείας (άρθρο 380 ΠΚ) και του ν. 2168/1993. Πρόκειται για την υπόθεση της γυναικοκτονίας της Καρολάιν Κράουτς, για την οποία αρχικά είχε εκτιμηθεί ότι είχε συμβεί ληστεία μετά φόνου από άγνωστους δράστες, ωστόσο σήμερα έχει ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του συζύγου της φονευθείσας¹⁷.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η διαδικασία της προκήρυξης αμοιβής επί συγκεκριμένων σοβαρών εγκλημάτων έχει παρουσιάσει σοβαρά προβλήματα στην πράξη, αφού έχει διαπιστωθεί περίπτωση εξαπάτησης για την εξασφάλιση της αμοιβής, αλλά και πρόσφατη περίπτωση όπου η επικήρυξη συνέβαλε σε πιθανή συσκότιση της εξιχνίασης του εγκλήματος. Επομένως, παρά τα δυνητικά οφέλη που μπορεί να έχει η χορήγηση αμοιβών για την παροχή πληροφοριών για την εξιχνίαση εγκλημάτων, η χρησιμοποίηση του μέσου αυτού θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να γίνεται με περίσκεψη.

Από την άλλη πλευρά, και πέρα από τα θεσμικά δεδομένα και τις κανονιστικές διαβεβαιώσεις, μια μελέτη που δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015)¹⁸ σχετικά με πρωτοβουλίες πολιτικής για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος καθιστά σαφές ότι οι περισσότερες υπηρεσίες επιβολής του νόμου της ΕΕ παρέχουν κάποιου είδους αποζημίωση σε πληροφοριοδότες που παρέχουν στις δικαστικές αρχές στοιχεία και πληροφορίες κατά την διάρκεια ερευνών για τον εντοπισμό και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτή η μελέτη δεν εντόπισε καμία αντίφαση με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Γ. Κάποιες συμπερασματικές σκέψεις

Οι επιφυλάξεις σχετικά με τις οικονομικές ανταμοιβές για τους καταγγέλλοντες (τουλάχιστον στο πλαίσιο της οδηγίας για τους καταγγέλλοντες) είναι κατανοητές, τόσο για ιστορικούς είτε όσο για ηθικούς λόγους. Ωστόσο, οι ανταμοιβές στους καταγγέλλοντες έχουν αποδειχθεί κρίσιμες για την επιτυχή ολοκλήρωση διαφόρων σύνθετων ερευνών διαφθοράς, φοροδιαφυγής και εμπιστευτικών ερευνών στις ΗΠΑ¹⁹.

Για τον εντοπισμό και την επιτυχή διερεύνηση και δίωξη των πιο συστημικά επικίνδυνων οικονομικών εγκλημάτων και διαφθοράς, θα μπορούσε να εξεταστεί²⁰ μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση με βάση τα αποτελέσματα στην ΕΕ, τουλάχιστον για πολύ σοβαρά αδικήματα και υπό εισαγγελική ή δικαστική εποπτεία²¹. Διαφορετικά, θα πρέπει να αναμένεται ότι οι αρμόδιες αρχές των ΗΠΑ θα παραμείνουν οι αδιαμφισβήτητοι πρωταθλητές των ερευνών κατά της δωροδοκίας, της χειραγώγησης της αγοράς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ενώ οι Ευρωπαίοι ομόλογοι τους θα παραμείνουν απλοί παρατηρητές.

1. Επεξεργασμένη μορφή άρθρου που δημοσιεύτηκε στην διαδικτυακή επιθεώρηση Brussels Morning με τον τίτλο «Should we just pay whistleblowers?». Οι απόψεις που εκφράζονται είναι αυστηρά προσωπικές.

2. Τα βασικά νομοθετικά θεμέλια για την προστασία των whistleblower στην Ομοσπονδιακή νομοθεσία των Ηνωμένων Πολιτειών είναι ο νόμος ‘False Claims Act’, ο οποίος θεσπίστηκε επί Προεδρίας Αβραάμ Λίνκολν το 1863 και τροποποιήθηκε έκτοτε, ο νόμος Whistleblower Protection Act του 1989, ο οποίος αφορά κυρίως τις αναφορές εργαζομένων στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση και οι θεμελιώδεις τροποποιήσεις που επέφερε ο νόμος με την Επωνυμία ‘Dodd-Frank Act’, με τον οποίο επήλθαν θεμελιώδεις τροποποιήσεις στην νομοθεσία για τον έλεγχο των χρηματιστηριακών αγορών και την περίφημη SEC. Για μία πρώτη επαφή με αυτούς τους νόμους βλ. ενδεικτικά United States Department of Justice, The False Claims Act (<https://www.justice.gov/civil/false-claims-act> - ημερ. Πρόσβασης 23/8/2021), Congressional Report Service, The Whistleblower Protection Act: An Overview (2007 - <https://fas.org/sgp/crs/natsec/RL33918.pdf> - ημερ. πρόσβασης 23/8/2021), US Securities and Exchange Commission, 2020 Annual Report to Congress – Whistleblower Program (https://www.sec.gov/files/2020%20Annual%20Report_0.pdf – ημερ. πρόσβασης 23/8/2021). Σημειώνεται ότι υπάρχουν αρκετοί ακόμα ειδικοί νόμοι σχετικοί με την προστασία των whistleblower τόσο σε ομοσπονδιακό όσο σε πολιτειακό επίπεδο.

3. L 305/17.

4. Commission Staff Working Document - Accompanying the document: "Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the protection of persons reporting on breaches of Union law", σελ. 36-37, προσπελάσιμη εδώ: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018SC0116> (ημερ. Προσπέλασης 22/8/2021). Βλ. σχετικά Andreis, Towards Common Minimum Standards for Whistleblower Protection Across the EU, European Papers 2019 (ISSN 2499-8249), σελ. 585-586.

5. Βλ. την εκτίμηση επιπτώσεων, ό.π. Η απόφαση του ΕΔΑΔ η οποία καταγράφεται στην εκτίμηση επιπτώσεων είναι η No. 28274/08, Case Heinisch v. Germany, Judgement of 21 July 2011 (para. 69).

6. Βλ. σχετικά Andreis, ό.π, σελ. 586, με επιπλέον αναφορές για τον πρόσφατό νόμο της Δημοκρατίας της Σλοβακίας 54/2019 για την προστασία των whistleblowers. Σύμφωνα μάλιστα με δημοσιεύματα (βλ. Whistleblower Network News, Slovakian Doctor Receives First-Ever Whistleblower Reward in Continental Europe – Συντάκτης: Mark Worth <https://whistleblowersblog.org/global-whistleblowers/slovakian-doctor-receives-first-ever-whistleblower-reward-in-continental-europe/amp/> – ημερ. πρόσβασης 23/8/2021), έχει ήδη καταβληθεί αμοιβή σε πρόσωπο που προέβη σε καταγγελία το 2021, ύψους 3000 ευρώ.

7. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 596/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την κατάχρηση της αγοράς (κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς) και την κατάργηση της οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125/ΕΚ και 2004/72/ΕΚ (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 173, 12 Ιουνίου 2014).

8. Άρ. 6, 7, 7α και 7β του ν. 3610/2007, όπως ισχύει μετά την θέση σε ισχύ του ν. 3842/2010. Στις διατάξεις αυτές προβλέπεται η απαλλαγή του φορολογουμένου σε περίπτωση που δώσει πληροφορίες για δωροδοκία υπαλλήλων της φορολογικής διοίκησης και των τελωνείων.

9. Άρθρο 158 παρ. 4 Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα, όπως ισχύει μετά την θέση σε ισχύ του άρ. 23 του ν. 4758/2020.

10. Άρθρο 54 του ν. 3658/2008, όπως ισχύει μετά την θέση σε ισχύ του άρ. 54 του ν. 4761/2020.

11. Το κείμενο της διάταξης έχει ως εξής: «Ο Υπουργός Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης μπορεί με απόφασή του, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, να προκηρύσσει χρηματικές αμοιβές για παροχή στοιχείων και πληροφοριών σε οποιονδήποτε τις παρέχει, που θα οδηγήσουν στην εξιχνίαση σοβαρών εγκλημάτων και την αποκάλυψη και σύλληψη των δραστών των εγκλημάτων αυτών.»

12. Βλ. σχετικά ΑΠ 87/2013, προσπελάσιμη στον ιστότοπο του Αρείου Πάγου.

13. Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Προστασίας του Πολίτη με Αριθμ. 3004/9/15, Β' 4809/31-10-2020.

14. Ημερομηνία 24/12/2020, Συντάκτης Γιάννης Σουλιώτης. Προσπελάσιμο εδώ: <https://www.kathimerini.gr/society/561206431/exichniastike-i-ypothesi-tis-epithesis-se-varos-toy-prytani-toy-opa/>

15. Στο δημοσίευμα υπάρχει επιφύλαξη για το αν μπορούσε επισήμως να γίνει αναφορά στην επικήρυξη.

16. Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Προστασίας του Πολίτη με Αριθμ. 3004/9/16, Β' 1897/11-5-2021.

17. Βλ. ενδεικτικά «Ναυτεμπορική» δημοσίευμα της 18/6/2021, προσπελάσιμο εδώ: <https://www.naftemporiki.gr/story/1739644/gluka-nera-poiniki-dioksi-gia-duo-kakourgimata-ston-suzugoktono>. Η διαδικασία εκκρεμεί.

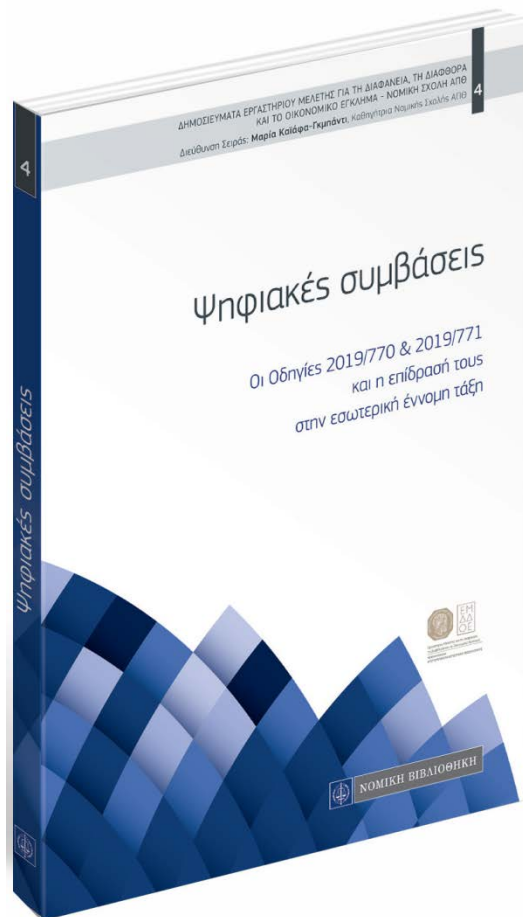
18. Study on paving the way for future policy initiatives in the field of fight against organised crime - Effectiveness of specific criminal law measures targeting organised crime: final report. 2015, κεφάλαιο 7.11. (σελ. 291-304, ιδίως σελ. 299).

19. Μέσω της ιστοσελίδα του Αμερικανικού Υπουργείου Δικαιοσύνης (βλ. ανωτέρω, σημ.1) δίδεται κατάλογος στατιστικών στοιχείων προκύπτει ότι μόνο το 2020 το Αμερικανικό Δημόσιο βάσει αυτού του νόμου κατόρθωσε να επανακτήσει 2,2 δισ. δολ. ΗΠΑ και να δώσει σε πρόσωπα που προέβησαν σε καταγγελία (relators, κατά την ορολογία του False Claims Act) ποσό ανώτερο των 309 εκατ. δολ. ΗΠΑ (βλ. σχετικά: <https://www.justice.gov/opa/press-release/file/1354316/download>). Εντυπωσιακά στοιχεία για το αποτέλεσμα της δράσης whistleblower μπορεί να δει και στην έκθεση της SEC (βλ. σημ. 1).

20. Για μία πρώτη βιβλιογραφική προσέγγιση του υπό συζήτηση θέματος βλ. Buccirossi, Paolo/Immordino, Giovanni/Spagnolo, Giancarlo, Whistleblower rewards, false reports, and corporate fraud, Published on VOX, CEPR Policy Portal (<https://voxeu.org>), Iwasaki, Masaki, Effects of External Whistleblower Rewards on Internal Reporting (May 26, 2018). Harvard John M. Olin Fellow's Discussion Paper Series No. 76, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3188465> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3188465>, Kafteranis, Dimitrios (University of Luxembourg), 'Rethinking Financial Rewards for Whistle-Blowers Under the Proposal for a Directive on the Protection of Whistle-Blowers Reporting Breaches of EU Law', Nordic Journal of European Law (2019), 38-49, Nyrreröd, Theo; Spagnolo, Giancarlo (2018): Myths and Numbers on Whistleblower Rewards, SITE Working Paper, No. 44, Stockholm School of Economics, Stockholm Institute of Transition Economics (SITE), Stockholm. Βλ. επίσης την έκθεση του ΟΟΣΑ OECD (2016), Committing to Effective Whistleblower Protection, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264252639-en>, ιδίως σελ. 66-69, αλλά και ΟΟΣΑ, Πρόγραμμα Ελλάδας-ΟΟΣΑ: Τεχνική Υποστήριξη για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς στην Ελλάδα. Προστασία των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος στον ιδιωτικό τομέα: Ανάπτυξη του νομικού πλαισίου (χ.χ.), σελ. 37-39 (προσπελάσιμο εδώ: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Greece-Whistleblower-Protection-Legislative-Proposal-GRE.pdf> - ημερ. πρόσβασης: 23/8/2021).

21. Η δικαστική ή η εισαγγελική εποπτεία ελλείπει στην ειδική ελληνική νομοθεσία που αναφέρθηκε ανωτέρω καθολικά.

VII. Δημοσιεύσεις του Εργαστηρίου Μελέτης για τη Διαφάνεια, τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα

Νέα κυκλοφορία

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ – ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΠΘ 4

Ψηφιακές συμβάσεις – Οι Οδηγίες 2019/770 & 2019/771 και η επίδρασή τους στην εσωτερική έννομη τάξη

Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σ. 88

Το έργο «Ψηφιακές συμβάσεις» αναφέρεται στις Οδηγίες (ΕΕ) 2019/771 και (ΕΕ) 2019/770 σχετικά με τις συμβάσεις πώλησης ή/και παροχής ψηφιακών υπηρεσιών. Οι μελέτες του παρόντος έργου αποβλέπουν στην εξοικείωση του Έλληνα νομικού με τις διατάξεις των οδηγιών ενόψει της ενσωμάτωσής τους στο ελληνικό δίκαιο.

<https://www.nb.org/ekdoseis/seires/dimosieymata-ergastirioy-meletis-gia-ti-diafaneia-ti-diafthora-kai-to-oikonomiko-egklima-nomiki-scholi-apth/psifiakes-sumbaseis.html>

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ
– ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΠΘ 4

Ψηφιακές συμβάσεις

Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σ. 88

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ
– ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΠΘ 3

Παθγένειες της ελληνικής δημόσιας διοίκησης και προτάσεις υπέρβασής τους

Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σ. 208

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ
– ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΠΘ 2

Η απονομή της Δικαιοσύνης ως βασικός πυλώνας της ευνομούμενης πολιτείας

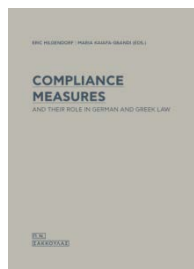
Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σ. 240

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ
– ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΠΘ 1

Η καλή νομοθέτηση ως αναγκαία προϋπόθεση μιας δίκαιης και αποτελεσματικής λειτουργίας της πολιτείας

Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σ. 256

Compliance measures and their role in German and Greek law

Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2017, σ. 112

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Τόμος 3^{ος}

Ένα συνεκτικό σχέδιο για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος και της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα.

Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2015, σ. 726

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Τόμος 2^{ος}

Η οπτική λειτουργιών της δικαιοσύνης, της διοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών - δικαιοσυγκριτικά δεδομένα

Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2014, σ. 591

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Τόμος 1^{ος}

Αξιολόγηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου

Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2014, σ. 1172

Η Διευθύντρια του Εργαστηρίου **Μελέτης για τη Διαφάνεια, τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα**

Μαρία Καϊάφα-Γκμπάντι, Καθηγήτρια Νομικής ΑΠΘ

Συντακτική ομάδα

Υπεύθυνες της ομάδας:

Κατερίνα Σαββαΐδου, Επ. Καθηγήτρια Νομικής ΑΠΘ, Κάτοχος Έδρας Jean Monnet στην Ευρωπαϊκή Φορολογική Πολιτική και Διοίκηση

Αθηνά Γιαννακούλα, ΔΝ, Διδάσκουσα ΕΣΔι, Εξωτερική συνεργάτιδα ΑΠΘ

Μέλη της ομάδας:

Βασιλική Αθανασάκη, Υποψ. Μεταδιδάκτωρ ΑΠΘ, ΔΝ, ADIT, Δικηγόρος-Φορολογική Σύμβουλος στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

Νικολία Καραλιώτα, Υποψ. ΔΝ, ΜΔΕ, Δικηγόρος

Δήμητρα Κούνη, Υποψ. Μεταδιδάκτωρ ΑΠΘ, ΔΝ, Μέλος ΣΕΠ στο ΕΑΠ

Μιχάλης Μαρτίνης, Υποψ. ΔΝ, ΜΔΕ, Δικηγόρος

Μάγια Παπαϊωάννου, ΔΝ, Δικηγόρος

Θεοδότα Ρήμου, Υποψ. ΔΝ, ΜΔΕ, Δικηγόρος

Αγγελική Σιδηροκαστρίτη, Υποψ. ΔΝ, ΜΔΕ, Δικηγόρος

Χρυσούλα Τσιάχτα, Υποψ. ΔΝ, ΜΔΕ, Δόκιμη υπάλληλος ΑΑΔΕ

Ανδρέας Χατζηνάκης, Υποψ. ΔΝ, ΜΔΕ, Δικηγόρος

Γεωργία Φουντουκίδου, Υποψ. ΔΝ, ΜΔΕ, Δικηγόρος

Το υλικό αυτό περιέχει αποκλειστικά και μόνο γενικές πληροφορίες και δεν δύναται να εκληφθεί ότι το Εργαστήριο Μελέτης για τη Διαφάνεια, τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης παρέχει με αυτό συμβουλές ή υπηρεσίες. Προτείνουμε στους αναγνώστες, εφόσον το κρίνουν αναγκαίο, να αναζητήσουν εξειδικευμένες συμβουλές σχετικά με κάθε ειδικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν. Το Εργαστήριο Μελέτης για τη Διαφάνεια, τη Διαφθορά και το Οικονομικό Έγκλημα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης δεν αποδέχεται ευθύνη για οποιαδήποτε ζημία υποστεί οποιοσδήποτε που βασίστηκε στο παρόν. Το εν λόγω υλικό απηχεί αποκλειστικά την άποψη των συγγραφέων.

Στο Εργαστήριο σεβόμαστε την ιδιωτικότητά σας και δεσμευόμαστε να διασφαλίζουμε το απόρρητο και την εμπιστευτικότητα των προσωπικών σας δεδομένων. Σε συμμόρφωση με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα [(ΕΕ) 2016/679 – GDPR], χρειαζόμαστε τη συναίνεσή σας για να σας ενημερώνουμε για τις δραστηριότητες του Εργαστηρίου και να σας προσκαλούμε σε εκδηλώσεις, ομιλίες και συνέδρια που διοργανώνει. Μπορείτε να ανακαλέσετε οποτεδήποτε την παραπάνω συναίνεσή σας, καθώς και να ασκήσετε τα δικαιώματα που σας παρέχει η σχετική με τα προσωπικά δεδομένα νομοθεσία.

Νομική Σχολή ΑΠΘ, Πανεπιστημιούπολη, 54124 Θεσσαλονίκη, T: +30 2310 996510, F: +30 2310 995272, E: anticorruption@law.auth.gr

© 2021 Όλα τα δικαιώματα κατοχυρωμένα.

Αν επιθυμείτε να μη λαμβάνετε e-mails αναφορικά με το newsletter του Εργαστηρίου, παρακαλούμε να στείλετε e-mail με θέμα “Unsubscribe” στην ηλεκτρονική διεύθυνση anti-corruption@law.auth.gr.